СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ПРОФСОЮЗУУДАЙ XIV СЪЕЗД

ЛЕНИНЭЙ ПАРТИТАЙ ХАМТА ЛЕНИНСКЭ ЗАМААР

…УУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 45-дахи жэлээ гарана.

…УРЯАД ҮНЭН

№ 50 (11648)

1968 оной февралиин 28, среда

сэн 2 мүнгэн

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

БУДАПЕШТДЭХИ КОНСУЛЬТАТИВНА УУЛЗАЛГА

БУДАПЕШТ, ФЕВРАЛИИН 27. (ТАСС). КОММУНИС, ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ КОНСУЛЬТАТИВНА УУЛЗАЛГА ҮСЭГЭЛДЭР БУДАПЕШТДЭ ЭХИЛЭЭ.

УУЛЗАЛГАДА ХАБААДАГША ПАРТИНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЫЕ ВЕНГРИИН СОЦИАЛИС ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ҮМЭНЭҺӨӨ ВСРП-эйн ЦК-гай НЭГЭДЭХИ СЕКРЕТАРЬ ЯНОШ КАДАР АМАРШАЛАА ГЭЭД МТИ АГЕНТСТВО МЭДЭЭСЭНЭ.

…Үсэгэлдэр Кремлиин …ъезднүүдэй Ордон соо

…рэг тухайдаа хөө- …тула ажалша хү- …д манай Эхэ оро- …лэлдэ сугларба. … профессиональна …-өөрынгөө зэргэ- … миллион үлүүтэй …дүүлдэг ажалша- …ниитын эмхиин — … февралиин 27-до … нээгдээ.

… 104 национальна …дэй делегаци- …эн табан уласхоо- …низациин делега- … дээрэ байлсана. … арбан час. Нүхэд …, Г. И. Воронов, …нко, А. Н. Косы- … Подгорный, Д. С. … А. Н. Шелепин, …нов, В. В. Гри- … Устинов, И. В. … Ф. Д. Кулаков, …нцев гэгшэдэй …ко ерэхэдэнь, де- …йлшад нэрьемэ …лгаар тэдэнние

…эй Түрүүлэгшэ …лепин СССР-эй …дай XIV съездые …дээрэ соносхоо. … президиум нэгэн …гагдаа. Бүхы һал- … профсоюзуудай, …ы союзна респуб- …й түлөөлэгшэд тэ- …нта ороно.

… хүндэлэлэй прези- … Советскэ Союзай … партиин Централь- …едэй Политбюрое делегадууд угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаһан байна.

Съездын хүтэлбэрилхы органуудые—секретариат, редакционно ба мандатна комиссинуудые делегадууд һунгаа.

Зүбшэхэ зүйл, хүдэлмэриин гурим нэгэн дуугаар баталагдаа. XIV съездын үзэмжэдэ доро дурсагдаһан асуудалнууд табигдана:

1. Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй тоосоон.

2. Центральна шалгалтын комиссиин тоосоон.

3. Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведые, Центральна шалгалтын комиссие һунгалга.

СССР-эй профсоюзуудай XIV съезддэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй эльгээпэн амаршалгын бэшэгые соносхохын тула КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, партиин Центральна Комитедэй секретарь **А. П. Кириленкэдэ** үгэ үгтэбэ. Ажалшадай эгээл олониитын эмхидэ хандуулһан партиин үгэнүүдые делегадууд, айлшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа. Амаршалгын түгэсхэлэй үгэнүүдые шанга альга ташалгаар үгтаба.

Съезд зүблэхэ зүйлэйнгөө түрүүшын пунктые зүбшэлжэ эхилээ. ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ **А. Н. Шелепин** ВЦСПС-эй тоосоото элидхэл хэбэ,

СССР-эй ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ XIV СЪЕЗДДЭ

СССР-эй профессиональна союзуудай XIV съездын делегадуудые, тэдэнээр дамжуулан манай ороной баатарлиг хүдэлмэришэн ангине, бүхы ажалшадые — коммунизм байгуулагшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет халуунаар амаршална.

Хаанта засагта ба капиталай дарлалтата эсэргүүгээр хэгдэһэн ангиин тулалдаануудай гал дүлэн соогуур бии болоһон манай ороной профессиональна союзууд Коммунис партиин хүтэлбэреэр ехэ ба алдарта замаар ябажа гараа. Агуухэ Октябриин социалис революциин илалта дэлхэй дээрэ анха түрүүн тон шэнэ зорилгонуудые профсоюзуудай үмэнэ табиһан байна. Хүтэлбэрилгын һургуули, ажал эрхилэлгын һургуули, коммунизмын һургуули болгошо профсоюзуудай ажал ябуулгын гол шэглэлые агуухэ Ленин тон наринаар тодорхойлһон юм.

Советскэ профсоюзууд Коммунис партиин эдэбхитэй туһалагшанар, тэрэнэй политикые үнэн сэхээр бэелүүлэгшэд, олониитын шалгармал эмхидхэгшэд болоно. Социалис ба коммунис байгуулалтын бүхы шатануудта партиин даалгаһан зорилгонуудые тэдэнэр нэрэтэй солотойгоор дүүргэдэг байгаа, дүүргэһээршье. Ороные индустриализацилхын, хүдөө ажахые социалис ёһоор шэнэдхэн байгуулхын түлөө тэмсэлдэ, соёлой хубисхал бэелүүлгэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай шэрүүн шанга жэлнүүдтэ фашизмые һамна зада сохилгодо ажалшадай хүсэлэл оролдолгые элсүүлгэдэ, дайнай хойто тээ ороной экономикые һэргээлгэдэ ба тэрэнэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые түгэлдэрөөр дэбжээлгэдэ, социализмын хүсэдөөр ба эсэслэн туйлаһан илалтада профсоюзууд угаа ехэ үүргэ дүүргээ. Өөрынгөө бүхы хүдэлмэрие интернационализмын гол ёһонуудта үндэһэлэн ябуулжа, профсоюзууд хадаа бүхы национальностьнуудай ажалшадые нягтаар жагсаалгадань, СССР-эй арадуудай аха дүүгэй хани барисаа бэхижүүлгэдэнь партида туһалдаг. Владимир Ильич Ленинэй захяануудые шууд сэхээр бэелүүлдэг профсоюзуудай революционно, дайшалхы ба ажалай габьяануудые Коммунис парти, совет арад үндэрөөр сэгнэдэг.

Мүнөө коммунизм байгуулжа байһан үедэ обществын экономическа, социальна, политическэ ба оюун бодолой ажабайдалда профсоюзуудай дүүргэдэг үүргэ бүри дээшэлнэ.

Коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатада бэелүүлэгдэхэ экономическа ба социально-политическэ зорилгонуудые манай парти өөрынгөө программа соо, XXIII съездын шиидхэбэринүүд соо тодорхойлһон байна. Тэдэнние бэелүүлхын тулада бүхы совет арадай зохёон байгуулхы эршэ хүсые, ажалай эдэбхи хэшээлые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэй. Иимэ эрхэ байдалда 86 миллион гэшүүнтэй профессиональна союзуудай эмхидхэхы ба хүмүүжүүлхы үүргые дээшэлүүлхэ гэээшэ илангаяа шухала.

Советскэ профсоюзууд хадаа социалис мүрысөөнэй коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй тугые бүри дээшэнь үргэхэ, олониитын ажалай ба политическэ дэбжэлтые хүгжөөхэ, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтаха талаар абаһан социалис уялгануудаа дүүргэлгэдэнь ажалшадай коллективүүдтэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэ, промышленностиин болон хүдөө ажахын ажалшадай патриотическа үүсхэлые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ, тэдэнэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриин экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө техникые нарижуулан һайжаруулгада, ажалые, үйлэдбэрие ба хүтэлбэрилгые научна ёһоор эмхидхэлгые нэбтэрүүлгэдэ үндэһэлэн ниитын ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхын түлөө үргэн далайсатайгаар тэмсэл хэхэ үүргэтэй.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гэээшэ бүри ехэ удха шанартай болоо. Тэрээндэ профессиональна союзууд эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Олониитын коммунис ёһоор ушар мэдэлгые дээшэлүүлхэ, тэдэнние совет патриотизмын ба интернационализмын үзэлөөр, ажалда, ниитын зөөридэ коммунис ёһоор хандаха, ажалай социалис журам бэхижүүлхэ, ургажа ябаа үетэнние хүдэлмэришэн ангиин революционно ба ажалай заншалаар хүмүүжүүлхэ асуудалнуудые профсоюзуудай саашадаашье үдэр бүхэндэ эрхилдэг байхань сохомтой.

Ажалшадай материальна байдал саашадань һайжаруулха, тэдэнэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдал, амаралтыень эмхидхэлгые һайжаруулха тухай оролдолго профсоюзуудай тон шухала хэрэг болоно. Ажалай хуулинуудые сахилгын, байрын ба культурно-ажаһуудалай барилгын түсэбүүдые дүүргэлгын хойноһоо хиналта шангадхаха, худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрие, хүн зониие медицинскэ, коммунальна ба ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулха гэээшэ профсоюзуудай шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Ажалша эхэнэрнүүдтэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлгэдэнь эхэ хүдэлмэришэндэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэ, хүүгэдэй саад, яслинуудые, пионернүүдэй лагерьнуудые бариха түсэбүүдые хаһа саг соонь дүүргэхэ, тэдэнэй хүдэлмэри һайжаруулха ябадал туйлаха шухала.

Ниитын харилсаануудые саашадань нарижуулан һайжаруулгада, социалис демократие хүгжөөлгэдэ, гүрэнэй ба обществын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ үргэн олон ажалшадые хабаадуулгада профессиональна союзууд ехэ үүргэ дүүргэдэг. Колхозуудта профсоюзуудай байгуулагдажа байһанһаа уламжалан, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэгээр абахын, городой ба хүдөөгэй ажабайдалай хэмжээе, индустриальна хүдэлмэришэнэй ба хүдөөгэй ажалшанай ажалые адлирхуу дүтэ болгохо —социальна томо зорилгонуудай нэгые шиидхэхын түлөө профсоюзуудай үүргэ дээшэлнэ.

Совет профсоюзууд өөрынгөө XIV съездые ехэ дүй дүршэлтэй болонхой угтаа. Профсоюзуудай эмхидхэлэй, хүмүүжүүлхы хүдэлмэрие саашадань саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха, олониитэтэй холбоо барисаае бэхижүүлхэ, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлхэ, ажалаа тодорхой һайнаар хэдэг болохо, профсоюзуудай комитет, совет бүхэнэй, профсоюзай бүхы гэшүүдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ шухала.

Совет профсоюзууд Соведүүдэй ороной түүхэтэ хүгжэлтын бүхы шатануудайхидал адли мүнөө үедэшье ангиин һанал нэгэдэлгын, пролетарска интернационализмын тугые дээрэ үргэн ябана. Хилын саанахи ажалшадтай, түрүү үзэл бодол баримталдаг профсоюзуудтай хани барисаагаа улам һайжаруулна, революционно ангиин хуули ёһонуудта түшэглэн уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө шууд сэхэ тэмсэнэ. Профсоюзууд бүхы совет арадтай хамта Америкын империализмын хорото ябуулгануудые, Америкын булимтарагшадай Вьетнамда хэжэ байһан һүйдхэл, шуһа адхаруулгые, Баруун Германида шэнэ фашизмын, милитаризмын толгойгоо, үргэжэ байһан ушарые ехээр буруушаана.

Совет профсоюзууд эб найрамдалай түлөө социальна хүгжэлтын түлөө, дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй бата нэгэдэлэй түлөө эрид шууд тэмсэжэ, бүхы дэлхэйн оронуудай хүдэлмэришэн ангиин, ажалшадай дунда мэдээжэ хүндэтэй болоһон байна. Совет профсоюзууд пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые үнэн сэхээр баримталан, империалис хархис хүсэнүүдтэ, дайнда эсэргүүсэн тэмсэгшэдэй, эб найрамдалай демократиин, национальна бэеэ даанхай байдалай, социализмын түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ саашадаашье ябаха юм.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет профсоюзуудай XIV съездын делегадуудта аша үрэтэйгөөр ажаллахыень хүсөөд, СССР-эй профессиональна союзууд партиин хүтэлбэреэр ябажа, гүрэнэй органуудтай нягта холбоо барисаа байгуулан, ажахы болон соёл культура хүгжөөлгэдөө, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжэлгэдээ бүри эдэбхитэйгээр хабаадаха байха, КПСС-эй XXIII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэ байха гэжэ батаар найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

Хүтэлбэрилгын, ажахы эрхилэлгын һургуули, коммунизмын һургуули болохо совет профсоюзууд мандаха болтогой!

Манай орондо коммунис общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ түрүү, зохёон байгуулхы хүсэн болохо совет хүдэлмэришэн анги мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулагша, эрхэ сүлөөгэй түлөө, эб найрамдалай түлөө, ажалшадай зол жаргалай түлөө, эрэлхэгээр тэмсэгшэ агуухэ совет арадта алдар соло!

Коммунис партиин хүтэлбэри доро коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна комитет

ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕДЭЙ ТООСООН

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. ШЕЛЕПИНЭЙ элидхэлһээ

… СССР-эй профессио- …удай XIV съездэ, тэ- …улан манай агуухэ … баатарлиг хүдэлмэришэн … ажалшадта советскэ … партиин Цент- …дэй эльгээһэн амар- … съезд гүнзэгы ехэ … сальхалаа хүдэлгэн …. Манай партиин … Комитет социалис бо- … байгуулалтын бүхы … партиин табиһан зо- … бэелүүлгэдэ тэдэнэй …люционно, дайшалхы, …удые үндэрөөр сэг- … шатада профсоюзу- … гол шухала зорилго- …эй хүгжэлтын саа- … замуудые тодорхой- … Н. Шелепин хэлээ.

… профсоюзууд Коммунис … ехэ этигэл найдаба- …, тэрэнэй найдамтай …нь, эдэбхитэй туһа- … дотоодын ба га- …ые үнэн сэхээр бэе- … саашадаашье байжа, … захиһан за- …змын һургуулиин, … коммунис общество … түлөө тэмсэлдэ оло- … ёһоор эмхидхэг- … һайнаар дүүргэ- … партиин Центральна … профсоюзуудай XIV … найдуулхыемни

…дай XIII съездын һүү- … үе манай ороной, мүн … ажабайдалда бүхэдэл- … шанартай үйлэ хэ- … байгаа гэжэ элидхэлшэ … ехэ события хадаа Со- … Коммунис партиин … болоно. Энэ съезд … бэелүүлэгдэхэ экономи- … болон соёл куль- … зорилгонуудые … үндэһэлэн, зохёон … гүрэнэй болон …лалай ленинскэ гол …онуудые батадхаад, … хүгжөөһэн байха … түүхэтэ шиидхэ- … совет арадай творчес- … эдэбхи үүсхэл дэлгэ- …

… илан мандахын тү- … үйлэжаһан Советскэ … парти олониитын … теоретическэ, поли- … эмхидхэлэй ажал … ехэ шадабари- …, коммунизм байгуул- … арадай дура зори- …лые, дундаршагүй … нэгэдүүлэн, эмхидхэн ударидана. Партиин хүтэлбэри доро ябажа, совет арад баатарлиг ажалаараа социалис гүрэнэй экономическа болон өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлээ, манай Эхэ ороной алдар соло болон нэрэ хүндые бүри дээшэнь үргөө, коммунис общество байгуулха замдаа шэнэ алхам хээ.

Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойе һайндэрлэһэн ушар социализмын түгэлдэр хүсэнүүдэй, манай Коммунис партиин, Совет гүрэнэй асари ехэ илалтануудай һайндэр болоо һэн. 50 жэлэй турша соо совет арадай тэмсэһэн баатарлиг тэмсэлэй болон илалтануудай дүнгүүд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй ойн баярай хамтын заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл соо алишье талаһаа дэлгэрэнгыгээр харуулагдаһан байгаа.

ЦК-гай октябриин (1964 он) болон удаадахи Пленумүүдэй, XXIII съездын шиидхэбэринүүдэй ашагай һайн нүлөөн доро манай парти бүри хүсэтэй болоо, арад зонтой байгуулдаг тэрэнэй холбоо барисаан бүри үргэдхэгдөө, бэхижүүлэгдээ, тэрэнэй нэрэ хүндэнь хэмжээлэшэгүйгөөр ехэ болоо. Парти профсоюзууд тухай саг үргэлжэ анхарал хандуулдаг юм. Коммунис партиин хүтэлбэри доро ябажа, манай ороной профессиональна союзууд совет арадай амжаһан агуухэ туйлалтануудта эрхим хубитаяа оруулна. Советскэ профсоюзууд Коммунис партие болон тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон бүри нягтаар жагсаһан дайшалхы организаци болон өөһэдынгөө съездэ ерэһэн байна.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда советскэ профсоюзуудай ябуулдаг хүдэлмэриин гол удхань, шэглэлынь КПСС-эй XXIII съездын, КПСС-эй ЦК-гай, октябриин ба ноябриин (1964 он), мартын, сентябриин (1965 он) болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор тодорхойлогдонхой гэжэ элидхэлшэ үргэлжэлүүлнэ.

Социалис экономико профсоюзуудай хүсэеэ хабаадуулха, бүридхэн нэгэдүүлхэ гол һалбаринь байгаа, байһааршье. Советскэ профсоюзууд ороной арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ хэрэгтэ партиин гол түшэг тулгууринь, эмхидхэхы горитой хүсэниинь хододоо мүн болодог байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай обществын экономическа болон социальна хүгжэлтые эрдэм наукын заабариин ёһоор хүтэлбэрилхэ ябадал улам саашадань нарижуулан һайжаруулха талаар Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй бэелүүлһэн шухала хэмжээнүүдэй нүлөөн доро тэдэнэй энэ үүргэнь бүри ехэ болоо.

Шэнэ табан жэлдэ партиин габиһан зорилгонуудые шиидхэхын түлөө тэмсэл, ВЦСПС-эй, профсоюзна комитедүүд болон соведүүдэй гол анхаралда байгаа. Партиин зохёон табиһан агуухэ түсэбүүдые хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, манай совет интеллигенци туйлай ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр, эршэ хүсэтэйгөөр бэелүүлжэ байна. Хэһэн хүдэлмэри тухайгаа ВЦСПС-эй тоосожо байһан жэлнүүд хадаа Коммунис партиин хүтэлбэри доро Советскэ Союзай ажалшадай долоон жэлэй түсэбэй һүүлшын хоёр жэлэй түсэбые дүүргэөд, шэнэ табан жэлэй түсэб бэелүүлжэ эхилһэн, тиигээд тэрэнэй түрүүшынь хоёр жэлэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэһэн жэлнүүд мүн болоно.

Манай Эхэ орон энэ үедэ үйлэдбэриингөө хүсэнүүдые айхабтар хурдан түргэнөөр ехэ болгожо байгаа. Промышленность гайхамшагта амжалгануудые туйлаа. 1800 гаран шэнэ томо предприятинууд ашаглалгада үгтөө. Имагтал эдээхэн жэлнүүдэй турша соо шэнээр байгуулагдаһан экономическа шэнэ хүсэнүүд дайнай урда тээхи 1940 оной бүхы промышленна үйлэдбэриһөө хэдэн дахин ехэ болоно. Дайнай урда тээхи промышленность байгуулхын тулада бидэндэ амгалан сагай хорёод жэл шахуу саг хэрэгтэй болоо һэн. Харин һүүлшын үедэ бидэнэр жэл бүри дайнай урда тээхи бүхы хорин жэлэйхидэ орходоо һураггүй ехые үйлэдбэрилнэбди. Шэнэ табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Тэрэнэй түрүүшынь хоёр жэлэй турша соо манай экономико хурдан түргэнөөр, бата найдамтайгаар хүгжэһэн байна. Ойн баярай 1967 он—Агуухэ Октябриин 50-дахи жэл илангаяа гайхамшаг амжалтатай байгаа. Промышленностиин талаар энэ жэлдэ туйлагдаһан ажалай амжалтанууд һүүлшын хэдэн жэлэй амжалтануудай дунда эрхимынь болоно. Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд горитой амжалтануудые туйлаа.

Коммунис партиин хүтэлбэри доро бүхы совет арадтаяа хамта профсоюзуудай туйлай олон гэшүүд үйлэдбэриин хэрэгтэ ажал ябуулгаяа улам эдэбхитэй болгожо, манай Эхэ ороной экономикые, эрдэм наука болон соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулха хэрэгтэ бага бэшэ хубитаяа оруулһан байна. гэжэ советскэ профсоюзууд омогорходог гээд А. Н. Шелепин онсолон тэмдэглэнэ. Экономикын хүгжэлтэдэ профсоюзуудай нүлөөлхэ гол онол аргань социалис мүрысөөн байгаа, байһааршье. Тоосоото үе соо ВЦСПС, профсоюзуудай ЦК-нууд, профсоюзуудай Соведүүд болон комитедүүд социалис мүрысөөе һайнаар хүтэлбэрилдэг болоо, һалбаринууд һалбаринуудаар мүрысөө эмхидхэлгые шэнэдхэн хубилгаа, мүрысөөнэй нүлөө ехэтэй хэдэн шэнэ түхэл янза болон арга методүүдые бии болгоо.

Тоосоото үе соо үйлэдбэриин коллективүүд болон түрүүшүүл үнэгэ патриотическа олон үүсхэлнүүдые дэлгэрүүлһэн байна.

Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалшадай абаһан уялгануудые дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар профсоюзуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые ВЦСПС-эй XI ба XIII пленумүүд тодорхойлһон байгаа. Ойн баярай вахтада жагсаад, хэдэн миллион хүнүүд ажалдаа баатаршалгын ёһотойл үльгэр жэшээ харуулһан юм. Предприятинууд, барилганууд, колхозууд, совхозууд болон эмхи зургаануудай мянга гаран коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй Дурасхаалта тугуудаар шагнагдаһан хайн. Эдэ тугууд хадаа шагнагдаһан коллективүүдэй ажалайнь шэн габьяагайнь һүлдэ тэмдэг боложо, тэдэниие ажалдаа шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлахадань зоригжуулна. Октябриин урда тээхи мүрысөөнэй баатарнууд манайшье съездын делегадуудай дунда үсөөн бэшэ. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо арадай ажахые, эрдэм наука болон соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө 704 мянга гаран хүнүүд Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагдаа, тэдэнэй 3606 хүнүүдтэнь Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Үйлэдбэриин түрүүшүүл, шэнэ юумэ үүсхэгшэд — хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай, бүхы совет арадай алдар соло, омог баяр мүн. Социализмын батажан тогтохо, илан мандаха хэрэгтэнь өөһэдынгөө ажалаар туһалалсаһан түрүүшын табанжэлнүүдэй баатарнуудай нэрэнүүдые бүхы арадай мэдэдэгтэл адляар, коммунизм байгуулагша олон миллион хүнүүдэй түрүүшын зэргэнүүдтэ мүнөөдэр ябаһан хүнүүдэй нэрэнүүдые болон ажалайнь габьяае арад зомнай хэтэ мүнхэдөө һанажа ябахал.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй турша соо социалис мүрысөөн хадаа экономикые түргөөр хүгжөөхэ, улад зониие хүмүүжүүлхэ хүсэтэ зэбсэг байһанаа шэнэ хүсэтэйгөөр харуулжа, өөрынгөө хүгжэлтэдэ тоогойнгоошье, шанарайнгаашье талаар гайхамшаг хубилалтануудые туйлаа гэжэ элидхэлшэ саашань тэмдэглэнэ. Хэрбээ 1964 ондо 50 миллион гаран хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд болон алба хаагшад мүрысэдэг байгаа һаа, 1967 ондо тэдэнэй тоо 65 миллион хүнүүд хүрэтэрөө олошороо.

Мүрысөөнэй шанарайнгаа талаар хүгжэһые коммунис ажалай түлөө дэлгэрһэн хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ туйлагдаһан амжалтанууд эли тодоор гэршэлнэ. Мүнөө энэ хүдэлөөндэ 35 миллион үлүүтэй хүнүүд хабаадалсана. Хүн хүнэй болон коллективүүдэй абаһан уялганууд мүнөө бүри тодорхой, экономическа талаараа үндэһэ баримтатай болоо, үйлэдбэрие ашаг ехэтэй болгохо хэрэгтэ үлүүсэ һайнаар шэглүүлэгдэнхэй. Энэ ушар социалис мүрысөөе шанарайнь талаар нарижуулан һайжаруулһанай шухала үрэ дүн мүн болоно.

Социалис мүрысөө хүгжөөхэ, нарижуулан һайжаруулха гэээшэ профсоюзуудай бэелүүлдэг зорилгонуудай дунда эгээл түрүүшын зорилгонуудай нэгэн болоно.

Амжалтануудай туйлагдабашье, ВЦСПС, профсоюзуудай ЦК, соведүүд болон комитедүүд энэ хэрэгтэ горитой дутагдалнуудые гаргана, үйлэдбэридэ улам гүнзэгыгөөр хамааралсахынь тулада, мүн мүрысөөнэй ашаар манай ороной экономикые хүгжөөхэдэнь парти ба гүрэндэ бүри эдэбхитэйгээр туһалхын тулада бүхы арга боломжонуудые хэрэглэнэгүй.

Үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ гэээшэ гол зорилгонуудай нэгэн гэжэ өөрынгөө XXIII съезд дээрэ парти тоолоһон байна. Түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлхэ гэээшэ профсоюзуудай шухала хэрэг гэжэ парти тоолодог. Энэ хэрэгтэ коллектив ба хүдэлмэрилэгшэ бүхэн хүсэ шадалаа, эдэбхи үүсхэлээ эгээн ехээр гаргаха, журамые нарин нягтаар сахиха уялгатай. Энэ зорилгые туйлаха хэрэгтэ нэн түрүүн социалис мүрысөөн, коллективүүд болон хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан уялганууд шэглүүлэгдэхэ ёһотой.

Москвагай, Ленинградай болон бусад городуудай предприятинуудай коллективүүд табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, 1970 оной ноябриин 7 хүрэтэр дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөө үүсхэн дэлгэрүүлээ, гээд А. Н. Шелепин һануулба. КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС энэ үүсхэлые һайшааһан байна. Гайхамшаг патриотическа хүдэлөөе толгойлхо, энэ табан жэлэй түсэб болон коллективүүдэй үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэхын түлөө бүри оролдосотойгоор тэмсэхэ, ниитын үйлэдбэриин улам ехэ болохын түлөө, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүри оролдосотойгоор тэмсэхэ гэээшэ профсоюзуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Экономическа реформотой дашарамдуулан, профсоюзна организацинууд, профсоюзуудай комитедүүд болон соведүүд партиин үдэр бүриин туһаламжын ашаар горитой хүдэлмэри хэһэн байна. Хүдэлмэриин шэнэ эрхэ байдалда предприятинуудые оруулха бэлэдхэлдэ, мүн урмашуулгын жасануудые байгуулха ба хэрэглэхэ, мүрысөөнэй гуримуудые хубилгаха, шэнэ гуримаар ажаллалгын эрхим дүй дүршэл согсолхо ба дэлгэрүүлхэ талаар методическа зааваршалгануудые зохёохо хэрэгтэ ВЦСПС болон профсоюзуудай Центральна комитедүүд хабаадалсаһан байгаа. Ажахыгаа эрхилэлгын шэнэ гуримда мүнөө жэлдэ промышленностиин олонхи предприятинууд ороходо юм. Тиимэһээ партиин зохёоһон экономическа политикын гол ёһонуудые удаа дараалан бэелүүлхэ хэрэгтэ партиина, советскэ болон ажахын организацинуудта бүри ехээр туһалха гэээшэ мүнөө профсоюзуудай гол зорилго болоно. Реформын гол ёһонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэл социалис мүрысөөнэй гол удхань болохо ёһотой. Эрдэм наукын ёһоор үндэһэлэгдэһэн, таарамжатай түсэбүүдые зохёон табилгада профсоюзна организацинуудые элсүүлхэ, эдэ түсэбүүдые дүүргэхын түлөө эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхаха, мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргаха, һайнаар хүдэлһэнэй түлөө материальна болон моральна урмашуулгын гурим саашадань нарижуулан һайжаруулха шухала.

Экономикые амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ, ажалшадай материальна һуудал байдал һайжаруулгада шиидхэхы удха шанартай байдаг ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ элидхэлшэ онсо анхарал хандуулһан байна. КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд 1966—1970 онуудта промышленностьда ажалай бүтээсые 33—35 процентээр дээшэлүүлхэ, барилгада — 35—40 процентээр, түмэр замай транспортда — 23—25 процентээр, совхозууд болон колхозуудта — 40—45 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараална гээд элидхэлшэ һануулба. Бии байгаа туйлай ехэ арга боломжонуудаа шадамараар, дүүрэнээр хэрэглээд байбал, энэ зорилго бодотоор бэелүүлэгдэхэ гэжэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй дүнгүүд харуулна. Эдэ арга боломжонуудай тоодо техническэ дэбжэлтэ, машина болон механизмуудые үлэмжэ һайнаар ашаглалга, шэнэ юумэ үүсхэгшэд болон түрүүшүүлэй дүй дүршэл нэбтэрүүлгэ, кадрнуудай мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлгэ, продукци бүтээлгэдэ гаргашалагдадаг ажалай гаргашые бага болголго, үйлэдбэриин болон технологическа журамые бэхижүүлгэ болон бусад олон зүйлнүүд оролсоно.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ түүхэй эд материалнуудые арьбалалга, бүтээн гаргагдадаг продукциин шанар һайжаруулга нилээд ехээр туһалха байна гээд А. Н. Шелепин үргэлжэлүүлэн хэлээ. Алмалта арьбалалтын түлөө тэмсэлэй үрэнь түс тэмсэлэй кампаниин ёһоор бэшэ, харин үдэр бүри хаа хаанагүй хэгдээд байгаал һаа, арадай ажахыда ёһотойл элитээр харагдаха байна. Ажалаар бүтээн байгуулагдаһан, мүн маанадта байгаалиин олгон үгэһэн ниитэ арадай зөөриин ниитын баялигай бүрин бүтэн байха тухай оролдолго совет хүн бүхэнэй ябуулгын ёһотойл гуримынь болохо ёһотой.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ЛЕНИНЭЙ ПАРТИТАЙ ХАМТА ЛЕНИНСКЭ ЗАМААР

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

Бүтээн гаргагдадаг продукциин шанарые үндэһөөрнь һайжаруулгые эгээн лэ шухала зорилгонуудай нэгэн болгон манай партиин XXIII съезд табиһан байна. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта илгалгүй бүтээн гаргагдадаг юумэнүүдэй шанар һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэнь ажахын органуудта элэдхигэйгээр туһалха зорилго маанадай үмэнэ табигдана.

Хүдэлмэриин хүсые хүсэһөөр, зүб һайнаар хэрэглэхэ бүхы шухала эрхэ нүхэсэл совет экономикодо бии. Тиихэтэй хамта зарим городуудта хүдэлмэриин хүсэн дуталдадаг байха юм. Ажал хэжэ шадаха хүн зоной саг үргэлжын бүридхэл һайжаруулгада, үйлэдбэри дээрэ ажаллахые хүсэгшэдые элирүүлгэдэ хүдэлмэриин хүсэ ашаглаха талаар зохихо органуудта профсоюзуудай туһалаа һаань, таарамжатай байха һэн.

Предприятинуудһаа кадрнуудай гаража ошодог тодорхой шалтагаануудые министерствэнүүд болон зургаануудтай хамта профсоюзуудай ЦК-нууд гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, тэдэниие али бүхы аргаар зайсуулха зэргэтэй. Даалтагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэриие шангадхаха, совет хүн бүхэнэй үнэн сэхээр хүдэлхэ, хүсэнэйнь ба шадбаринь хүсэд үрэ ехэтэй байха ябадал хаа хаанагүй түйлаха, ажалай журам бэхижүүлхэ зорилгоор хүмүүжүүлгын ба журам һайжаруулгада нүлөөлхэ бүхы хэмжээнүүдые шадамараар хэрэглэхэ шухала.

Научно-техническэ дэбжэлтэ болбол ажалшадай культурно-техническэ хэмжээ дээшэлүүлхэ асуудал тон шухала болгон табина гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Орёо нэгэн машинануудые, процессүүдые, автоматическа оньһо түхеэрэлгэнүүдые имагтал мэргэжэл ехэтэй, юумэ мэдэхэ хүнүүд хүтэлбэрилжэ шадаха байна. Профсоюзууд ажахын органуудтай хамта хүдэлмэришэдэй, инженер технигүүдэй кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгые, тэрэшэлэн шэнэ техникын ба автоматизациин хэрэгсэлнүүдые нэбтэрүүлгэһээ уламжалан сүлөөрһэн хүдэлмэрилэгшэдэй энэ мэргэжэл шудалха асуудалнуудые бүри гүнзэгыгөөр эрхилхэ ёһотой.

Үйлэдбэриие түсэблэлгэ ба хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай үргэнөөр хабаадалга манай социалис байгуулалтын гүнзэгы ехэ демократическа шэнжэтэй байһанай эли тодо гэршэнүүдэй нэгэн болоно. 1971—1975 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ шэнэ табан жэлэй түсэб зохёохо тухай КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан шиидхэбэри гаргаа. Тэрэниие хаһа саг соонь зохёолго таһалгарлагүй түсэблэлгые хангаха, шэнэ даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ һайнаар бэлэдхэхэ арга болтанда олгохо байна. Энэ шухала хүдэлмэридэ эгээн лэ һайнаар, элэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ профсоюзуудай сэхэ дүүргэхэ уялгань болоно.

Саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөнүүд ажахын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүдэлмэришэдые, инженер, технигүүдые, алба хаагшадые хабаадуулха эгээн лэ үрэ ехэтэй аргануудай нэгэн мүн.

Промышленностиин, барилганууд ба хүдөө ажахын предприятинуудһаа гадна, саг үргэлжын зүблөөнүүдые байгуулха эрхэ транспортын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай, коммунально-ажаһуудалай хангалгын, предприятинуудта материально-техническэ хангалгын ажалай тоосоондо ороһон организацинуудта, проектнэ, конструкторска организацинуудта, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта олгохо гэһэн дурадхалнууд ВЦСПС-тэ ороо. Үйлэдбэриин зүблөөнүүдые, тэдэнэй президиумүүдые байгуулха ба хүдэлмэриинь эмхидхэхэ гуримые орёо бэшэ болгохо, үйлэдбэриин зүблөөнүүдэй дурадхалнуудые хаража үзэхэ түсхай болзорнуудые тогтоохо гэжэ дурадхагдана. Эдэ дурадхалнуудые хүлеэн абабал, таарамжатай гэжэ ВЦСПС тоолоно.

Хамтын договор хадаа үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые хабаадуулха талаар мүнөөнэй эрхэ байдалда бүри шухала арга боложол байһаар. Зүгөөр хамтын договорнуудые баталха гурим нарижуулан һайжаруулагдаха ёһотой. Хамтын договорнуудые бүридхэлдэ абаха гуримые орёо бэшэ болгохо, нэгэ хэбээр договорнуудай баталагдахагүйн тулада типовой договорнуудые нютаг нютагуудта эльгээхээ болихо хэрэгтэй.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури табихын түлөө тэмсэлэй талаар манай гол зорилгонууд гэхэдэ, партиин хүтэлбэреэр:

— ажалай бүтээсэ али болохоор дээшэлүүлхын, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхын, бүгэдэ арадай баялигые арьбадхан ехэ болгохын түлөө социалис мүрысөөнэй тугые бүри дээрэ үргэхэ; хүдэлмэришэд, алба хаагшад ба бүхы ажалшадай элэбхи хэшээл ба эршэ зоригые хүгжөөжэ, тэдэниинь табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид түргэдхэлгэдэ, Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойе эрхимээр угталгада зорюулха;

— ажахын шэнэ реформые амжалтатайгаар нэбтэрүүлгэтэй холбоотой асуудалнуудта хододоо гол анхаралаа хандуулха, тэрэнэй бүлюу һайн байлтые предприятинуудай, бүхы арадай ажахын хүдэлмэриин экономическа хамаг үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхын тулада хүсэдөөр хэрэглэхэ;

— ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые али болохоор дээшэлүүлхэ, үйлэдбэри доторой нөөсэнүүдые эгээн ехээр хэрэглэхэ, арьбалгын гурим бэхижүүлхэ, продукциин шанарай, тэрэнэй өөрын үнэ хямдаруулхын түлөө, ажалай ба гүрэнэй журам бэхижүүлхын түлөө тэмсэлые шангадхаха хэрэгтэй гээд элидхэлшэ мэдүүлээ. Партиин хүтэлбэреэр совет арадай социалис байгуулалтада түйлаһан элитэ ехэ амжалтанууд арадай байдал һайжаруулгада угаа ехэ амжалта түйлаха арга олгоо гээд А. Н. Шелепин үргэлжэлүүлэн хэлэһэн байна. Совет хүнүүдэй байдалые саашадань һайжаруулха программа партиин XXIII съезд хараалан зохёогоо. Энэ программа партиин дура хүсэлөөр, арадай ажалаар амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Арадай байдал һайжаруулгада амжалтануудай түйлагдаһаниинь арсашагүй, эли тодо, тэдээгээр бидэнэр бултадаа омогорхохо ёһоороол омогорхонобди. Зүгөөр энэ хадаа арадай байдал һайжаруулгаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд манайда үгы гэһэн удхатай бэшэ. Үшөө зарим совет хүнүүд, зарим бүлэ бултанай хүсэдэгэй ёһоор үшөөл ажаһуунагүй. Улам бүри түргэнөөр ургажа байгаа материальна ба оюун бодолойнь эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ хүсэд тааралдахаар ажабайдал бүхы совет хүнүүдтэ хангахын тулада экономико ба культурые хүгжөөлгөөр ехээр, оролдосотойгоор ажаллаха хэрэгтэй.

Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай эрмэлзэлгэдэ хамаатай политическэ ба ажахын томо асуудал гэхэдэ тэдэнэй олзые дээшэлүүлхэ гол эшэ үндэһэн—салин хүлһэн болоно.

Ажалай ба салин хүлһэнэй нормые зохёохо талаар ажахын, профсоюзна организацинуудай хүдэлмэридэ горитой дутуунууд бии, научна талаараа үндэһэлэн баримталагдаһан нормо ба норматив зохёохо, нэбтэрүүлхэ талаар бага үүсхэл гаргагдана. Салин хүлһэнэй ба шагналнуудай гуримые нарижуулга тиимэ ехэ элэбхитэйгээр хэгдэнэгүй, салин хүлһэ буруугаар түлэхэ, шагналнуудые тэгшэлэн хубаарилха ушарнууд гарана. Салин хүлһэнэй талаар профсоюзууд өөрынгөө хүдэлмэриие миил һайжаруулха бэшэ, харин шэнэ шатада гаргаха ёһотой. Ажал эрхилэлгын шэнэ гуримда ороод байхада предприятинуудай хүдэлмэриин ашаг үрын дээшэлэлгэһээ салин хүлһэнэй үргэлтэ сэхэ дуллыдаха байна. Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлһэн хоёр юумын—салин хүлһэнэй фондын ба ашаг олзоһоо оруулагдаха мүнгэнэй ургалтын ашаар нэмэхэ байна. Шагналгын ба материальна урмашуулгын гуримые саашадань һайжаруулха асуудал, урда тээнь профсоюзуудай шиидхэлсэдэггүй байһан бусад хэдэ хэдэн асуудалнууд гараад байна.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалшадай бэеын элүүрые сахин хамгаалха гээшэ ажалай эрхэ байдал һайжаруулгаһаа нилээд ехээр дуллыдаха байна. Энэ хадаа совет гүрэнэй ба профсоюзуудай шухалын шухала социально-экономическа асуудалнуудай нэгэн болоно.

Парти, правительствын саг үргэлжын оролдолго гаргаһанай ашаар тоосоото үе соо хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай ажалай эрхэ байдал горитойгоор һайжараа. Түс асуудалаар, түсхайлбал, бүд нэхэлгын, нүүрһэнэй модо бэлэдхэлгын промышленностьда, барилгада, хүдөө ажахы ба загаһанай олзоборилгын флодто ажалай эрхэ байдал һайжаруулха хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК, Министрнүүдэй Совет хэдэ хэдэн тогтоолнуудые баталан абаһан байха юм. Усалталгаһаа һэргылхэ, ажалай эрхэ байдал улам һайжаруулха зорилгоор ехэ мүнгэ зөөри һомологдодог; имагтал хамтын договорнуудай ёһоор тоосоото үе соо 3,5 миллиард үлүүтэй түхэриг таргашалагдаа; научна шэнжэлгэнүүдые хэхэ ехэ программа хараалан зохёогдоо.

Ажалай эрхэ байдал һайжаруулгада профсоюзуудай ЦК-нууд, советүүд ба комитедүүд, профсоюзна эхин организацинууд бүри элэбхитэйгээр нүлөөлдэг болоо. Ажал хэрэгэй ямараар табигдаһые нютаг нютагтань шэнжэлһэнэй үндэһөөр хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, автомадаар зэбсэглэхэ, усалталгаһаа һэргылхэ хэрэгсэлнүүдые, вентиляционно ба санитарно-техническэ түхеэрэлгэнүүдые бүри олоор бүтээжэ гаргаха талаар тэдэнэр дурадхалнуудые оруулдаг, хамтын договорнуудаар хараалагдадаг хэмжээнүүдые зохёолгодо ба бэелүүлгэдэ элэбхитэйгээр хабаадалсадаг байгаа.

Ажалай эрхэ байдал һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэһэн болобошье, харин тоосоонууд ба һунгалтанууд, тэрэшэлэн нютаг нютагуудта ВЦСПС-эй үнгэргэһэн шалгалтанууд ажахын ба профсоюзна органуудай энэ хүдэлмэридэнь үшөөл олон дутуунууд бии гэжэ харуулаа.

Усалталгаһаа һэргылхэ ба үйлэдбэри дээрэ ариг сэбэрые сахиха ябадал һайжаруулха талаар эмхидхэлэй хүдэлмэриие профсоюзна организацинуудай дээшэлүүлхэнь, үйлэдбэри дээрэ усалталгые, профессиональна үбшэнүүдые урилдалан зайсуулха һэргылэлгын хэмжээнүүдтэ бүри ехэ анхарал хандуулхань, ажалай гурим ба нормо сахилгын хойноһоо хиналта шангадхахань, техническэ инспекторнуудай мэргэжэл һайжаруулхань, тэдэнэй үүргэ ба нэрэ хүндые дээшэлүүлхэнь шухала.

50 жэлэй урда тээ, дүлэтэмэ 1918 ондо В. И. Ленинэй заабаряар түүхэдэхи хуули гаргалгын угаа ехэ документнүүдэй нэгэн — РСФСР-эй ажал тухай хуулинуудай түрүүшын кодекс хэблэн гаргагдаһан юм. Энэ хадаа тэрэ сагай эгээн лэ бэрхэтэй, эгээн лэ шэрүүн шанга оршон байдалда ажал хэдэг хүнүүд тухай хамагай түрүүндэ һаналаа табижа, оролдожо байһан манай партиин, Советскэ правительствын, мүнхэ В. И. Ленинэй һүр жабхалан ба хүсые харуулна. Ажалые хамгаалха талаар хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүдэй программа ажал тухай хуулинуудай ленинскэ кодекс соо түүхэдэ анха түрүүн бэелһэн, социалис ажалай хуулиин шухала гол ёһонууд баталхагдаһан байгаа.

Партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство хадаа общественна, бүхы ажалшадай аша туһада тааруугаар манай социалис ажалай хуули ёһые табин жэлэй турша соо хүгжөөгөө, нарижуулан һайжаруулаа, тэрэниие шууд сэхээр дүүргэлтэ болгохо эрилтэ хэнэ.

Совет хуули ёһон гражданинуудай ажалай эрхэнүүдые хамгаалха ябадал найдамтайгаар хангана, зүгөөр ороной экономикын хүгжэлтые, ажабайдалай ба ажалай эрхэ байдалай һайжаралгые хараада абалсан, энэ хуули ёһоной хододоол нарижуулагдадаг байхань ойлгосотой. ССР Союзай ажал тухай хуули ёһоной үндэһэ һуурииие баталан абалга энэ зорилго шиидхэлгэдэ шухала хэм хэмжээн боложо үгэхэ ёһотой. Энээниие зохёохо хүдэлмэридэ ВЦСПС сэхэ хабаадалсана.

Гэр байра барилгын, худалдаа наймаанай ба ажаһуудалай талаар хангалгын байдал ба саашанхи хүгжэлтын хараа зам, энэ талаар профсоюзна организацинуудай дүүргэхэ зорилгонууд тухай элидхэлшэ саашань дэлгэрэнгыгээр хэлэһэн байна. Ажалшадай бэеын элүүрые сахин хамгаалха асуудалнууд тухай элидхэл соо горитойгоор хэлэгдээ. Гүрэнэй социальна страхованиин ба пенсионно хангалгын талаар тоосоото үе соо тон ехэ ба шухала хубилалта болоо гээд тэрэ тэмдэглэһэн байна. Профсоюзуудай мэдэлдэ байдаг гүрэнэй социальна страхованиин бюджет 14 миллиард шахуу түхэриг болоо.

Тоосоото үе соо эдэ мүнгэ зөөреэр аргалуулхын ба амархын тулада 23 миллион үлүүтэй ажалшад путевконуудые абаа, тэдэнэй 23 миллион шахуу үхибүүд зунайнгаа амаралтануудые пионернуудэй лагерьнуудта үнгэргөө.

Элүүржүүлгын газарнуудые хүгжөөлгэдэ профсоюзууд 600 миллион шахуу түхэриг гаргашалаа, тэдэнэй хахадһаа ехэнь шэнэ элүүржүүлгын газар барилгада зорюулагдаа. Гэбэшье социальна страхованиин талаар бюджет ба сметэнүүдые гүйсэдхэхэ талаар профсоюзна организацинуудай хүдэлмэридэ дутуунууд бии гээд ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ мэдүүлээ. Гүрэнэй социальна страхованиин талаар хүдэлмэреэ профсоюзуудай саашадаа нарижуулхань шухала.

Олониитын махабадай соёлой ба спортын хүгжэлтын хэмжээн съездүүдэй хоорондохи үе соо дээшэлээ, спортоор хэшээлнүүдые хэхэ материальна бааза бэхижээ. Гэбэшье профсоюзна организацинууд комсомолтой, спортивна бүлгэмүүд ба организацинуудай союзтай хамта олониитын махабадай соёл ба илангаяа спортивна хүдэлмэри эмхидхэлгэдэхи дутуунуудые зайсуулха ёһотой.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, совет хүнүүдэй байдал һайжаруулха талаар Коммунис партиин хараалһан асари ехэ түсэбүүдэй бэелүүлгэдэ тудам тэдэнэй ажалай эрхэ байдал, амаралта, ажаһуудал һайжаруулха, бэеын элүүрые бэхижүүлхэ талаар профсоюзуудай хэхэ хүдэлмэри бүри олон янзын, үргэн ехэ болохо гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Энэ талаар маанадай үмэнэ партиин табидаг гол зорилгонууд иимэ:

— ажалшадай материальна ашаг туһа, эрхэ хамгаалха хэрэгтэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулха, хүнэй хэһэн ажалай хэм хэмжээе, хэрэглэмжын хэм хэмжээе хинан шалгалгада улам элэбхитэйгээр хабаадалсаха; ажал тухай хуулинуудые улам нарижуулан гуримшуулхын тула, хуули гаргалгын талаар профсоюзуудта олгогдоһон эрхэ элэбхитэйгээр хэрэглэхэ;

— хүдэлмэришэд болон таряашадай баян байдалай гол эшэ нүхэсэл болохо салин хүлһэнэй үүргэ дээшэлүүлгэдэ саг үргэлжэ туһалха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын талаар тэрээнэй нүлөөе ехэ болгохо, хэһэн ажалайнь зэргээр материальна урмашуулха тухай Ленинэй заабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ саашадаашье туһалха, ажалай бүтээсэ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ зорилгоор салин хүлһэ түлэхын гуримые нарижуулан һайжаруулгада тон элэбхитэйгээр хабаадалсаха;

— арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажаллаха арга боломжо һайжаруулха, ажал тухай совет хуулиие нарингаар сахиха асуудалнуудта саг үргэлжэ һаналаа табиха, ажалай хуули гурим сахилгада хиналта хэхэ, ажаллаха арга боломжо саг үргэлжэ һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха, ажалаа болбосон нарингаар, эрхилхэ тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлхэ;

— ажалшадай байдал саашадань һайжаруулхын түлөө, гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэхэ, худалдаа наймаа, ниитын эдеэ хоол һайжаруулха, ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинууд болон эмхи зургаануудые олошоруулха хэрэгтэ элэбхитэйгээр хабаадалсаха, тэдээнэй ажал ябуулга һайнаар хинан шалгадаг болохо;

— совет хүнүүдэй бэе махабад һайжаруулха, ажалшадай, тэдэнэй үхибүүдэй социальна страховани, тэрэшэлэн санаторно-курортно хангалга һайжаруулха, физкультура, спорт болон туризм саашадань дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүдые абаха.

Совет хүнүүдэй үзэл суртлай, ухаан бодолойнь хүсэ шадалай эшэ үндэһэн юуб гэхэдэ, эдэнэр марксизм-ленинизмын сурталда хэлбэришэгүй үнэн шүтэнхэй байдаг гэжэ А. Н. Шелепин мэдүүлбэ. Коммунис партиин, Совет гүрэнэй хүсэлэл оролдолгын ашаар шэнэ түхэлэй хүн—совет хүн хүмүүжүүлэгдээ. Социализм байгуулагша, оронойнгоо эзэн, коммунизмын хэрэгтэ үнэн, эрдэмтэй, бэлиг шадабаритай, эсэшэ сусашагүй ажалша, социализмые хэлбэришэгүйгөөр хамгаалагша, дүлэтэ интернационалист, совет патриот, эрэлхэг зоригтой хүн, бүхы ажалшадай, дарлагдагша ангинуудай хани нүхэр гэжэ алдаршаһан совет хүн мүнөө бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болонхой.

Партимнай тоосоото үе соо профсоюзуудтахи ниитэ политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бэелүүлхэдээ совет хүнүүдые үндэр дээдэ үзэл бодолтойгоор, политическэ ушар ёһо мэдэхээр хүмүүжүүлхые, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойе хүндэтэйгөөр угтаха хэрэгтэ элсүүлһэн байна.

Профессиональна союзууд хүмүүжүүлхы эмхи байһан тулада Коммунис партиин, тэрээнэй Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр ябажа, энэ талаар түйлагдаһан һайн үрэ дүнгүүлээ баталхахые, саашанхи хүмүүжүүлхы бүхы ажал ябуулхадаа, олониитын дунда үзэл сурталай, соёл болбосоролой [illegible] партиин заабаринуудые [illegible] бэелүүлхэ хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Хүдэлмэриин табан үдэрэй гуримда оролго эрдэмээ, бэе махабадаа саг үргэлжэ һайжаруулхадань, мэргэжэлээ, юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлгэдэнь, культурна һайнаар амархадань, бүлэ соогоо үхибүүдээ хүмүүжүүлхэдэнь ажалшадта бүри һайн арга боломжо бии болгоо гэжэ А. Н. Шелепин зааһан байна.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие коммунизмда шэлжэн оролгын шухала нүхэсэлынь гэжэ тоолохо шухала гээд совет профсоюзуудые партимнай һургана гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Профсоюзууд партиин заабаринуудые бэелүүлэн хүсэ шадалаа иимэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ элсүүлхэ зэргэтэй:

— бүхы совет ажалшадые үндэр дээдэ мэдэрэлтэйгээр, совет патриотизмын, социалис интернационализмын үзэл сурталаар, агуу ехэ Эхэ орондоо, Коммунис партидаа хизаарлашагүй бэеэ үгэнги байхаар хүмүүжүүлхэ; хүдэлмэришэн ангиин, бүхы совет арадай революционно, лайшалхы, ажалай ёһо заншалай угаа ехэ хүмүүжүүлхы хүсэ шадалые бүри үргэн далайсатайгаар хэрэглэхэ; хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые, ургажа ябаа залуу үетэниие ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар хүмүүжүүлгэ һайжаруулха;

— амаралтын хоёр үдэртэй табан үдэрэй хүдэлмэриин неделидэ оролгын таатай зохид арга боломжонуудые бүрин хэрэглэжэ, хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай культурно-техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ; соел болбосоролой шэнэ эмхи зургаануудые бариха арга боломжонуудые элирүүлхэ, тэдээнэй ажал ябуулга һайжаруулха, уран һайханай самодеятельность хүгжөөхэ, зохёохы ажалда хүдэлдэг интеллигенцитэй, эрдэм наукын, искусствын, соёлой ажал ябуулагшадтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ; олониитын дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхилдэг гүрэнэй, ниитын эмхи зургаанууд болон организацинуудтай бүри һайнаар үгээе ойлголсон, ажалаа тааруулан табиха; профсоюзай хэблэл улам һайжаруулха.

Профсоюзууд хүмүүжүүлгын талаар бүхы хүдэлмэри эрхилхэдээ алишье талаараа хүгжэнги, мүнөө үеын обществын бүхы хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ шадалтай шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ гол асуудалнуудые шиидхэхэдэнь партида туһалха зэргэтэй.

Профсоюзууд Коммунис партиин хүтэлбэреэр олониитын дунда эмхидхэлэй ехэ ажал хэнэ гэжэ А. Н. Шелепин үгөө үргэлжэлөө. СССР-эй профессиональна союзууд 1968 оной январиин 1-дэ өөрынгөө зэргэдэ 86 миллион 130 мянган хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые бүридхэн жагсаагаа гэхэ гү, али энээнэй урда тээ болоһон съездын урда тээхи үеынхиһээ 18 миллион 130 мянган хүнөөр олон болоно.

ВЦСПС, Профсоюзуудай Советүүд болон Комитедүүд тоосоото үе соогоо профсоюзуудай эхин эмхинүүдые хүтэлбэрилгээ һайжаруулжа үргэлжэлөө. Мүнөө үедэ 592 мянган эхин эмхинүүд тоологдоно гэхэ гү, али профсоюзуудай XIII съездын урда тээхиһээ 126 мянган эмхеэр олон болоно.

Профсоюзуудай эхин эмхинүүдэй хүдэлмэри һайжараа, тэдэ эмхинүүд үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ, ажалшадай ажаһуудалда улам элэбхитэйгээр нүлөөлдэг болоһон байна. Ажал хүдэлмэриинь нилээд һайжаруулхаарше эмхинүүд үшөөл үсөөн бэшэ бии.

Профсоюзна эмхинүүд бии байгаа дутагдалнуудые сэхэ руунь, эрид шууд шүүмжэлээд байбал, ажал хүдэлмэреэ һайжаруулжа шадаха байна.

Профсоюзай демократи болон ажалай журам саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, шүүмжэлэл, өөрыгөө [illegible] профсоюзууд [illegible] дээшэлүүлхэ асуудалнуудта саашадаашье һаналаа табиха шухала.

Энээнэй урда тээхи съездэ баталан абтаһан СССР-эй профсоюзуудай устав профессиональна союзуудай зорилгонуудтай тааралдана гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдэй гараһантай, промышленностиие һалбари һалбаряарнь хүтэлбэрилхэ гурим бэелүүлэгдэһэнтэй, ажахын реформын бэелүүлэгдэһэнтэй, предприятинуудай эрхын үргэдхэгдэһэнтэй, бэеэ даатаад ажалладаг болоһонтойнь дашарамдуулан уставта зарим хубилалта болон нэмэлтэнүүдые хэхэ шухала гэжэ тоологдоно.

Съездын үзэмжэдэ, түсхайлбал иимэ дурадхалнууд оруулагдана:

— промышленностиие һалбари һалбаряарнь хүтэлбэрилхэ гурим, экономическа реформо саашадань бэелүүлгэ, предприятинуудай эрхэ үргэдхэлгэ ба бэеэ даанхай байдалтай болголго хадаа арадай ажахые хүгжөөхэ, гүрэнэй түсэбүүдые зохёохо, үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ профсоюзуудай үүргэ улам дээшэлүүлнэ гэжэ устав дотор бэшэхэ:

— ВЦСПС, хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань, СССР-эй профсоюзуудай съездүүдэй хоорондохи үе соо профессиональна союзуудай ажал ябуулгада хабаатай эгээл шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула бүхэсоюзна конференцинүүдые үнгэргэжэ шадаха:

— профсоюзуудай центральна комитедүүдэй, республиканска Советүүдэй түлөөлэлгын болзорые дүрбэн жэлээр тодорхойлхо:

— шүүмжэлгын түлөө мүшхэлтэ мүрдэлгэ хэһэн зэмэтэй шүүл шангаар хэһээгдэхэ, профсоюзай гэшүүнһээ гаргагдатараа хэһээгдэхэ зэргэтэй гэһэн гурим уставай хоердохи параграфай «г» пунктда нэмээхэ;

— уставай гурбадахи параграфта иимэ удхатай шэнэ пунктнүүдые нэмээхэ гэбэл, профессиональна союзай гэшүүн иимэ уялгатай:

шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлхэ, дутуу дунданууды зоримгойгоор элирүүлхэ, тэрээниие усадхаха ябадал түйлаха:

СССР-эй оборонно хүсэ шадал бэхижүүлгэдэ али болохоор туһалха, арадуудай хоорондо эб найрамдал, хани барисаа байгуулхын тула саг үргэлжэ тэмсэл ябуулха;

— «профессиональна союзуудай эмхидэл; профсоюзууд доторой демократи» гэһэн гаршагта хэлэ хэлэн дүримүүдые нэмээхэ, түсхайлбал иигэжэ бэшэхэ:

профсоюзуудай органуудай президиумүүд пленумүүдэй хоорондохи үе соо хэһэн ажалаа профсоюзуудай зохихо советүүд болон комитедүүдэй пленумүүд дээрэ саг үргэлжэ тоосожо байха зэргэтэй:

Профсоюзуудай советүүд болон комитедүүд ажалшадай мэдүүлгэнүүдые, бэшэгүүд болон дурадхалнуудые анхаралтайгаар, болгоомжотойгоор хаража үзэхэ, тэдээн тушаа зохихо хэмжээнүүдые саг соонь абаха, эдэ асуудалнуудые профсоюзуудай комитедүүд болон советүүдэй пленумүүд дээрэ саг үргэлжэ зүбшэн хэлсэхэ, ажалшадай гомдолнуудые хаража үзэлгэдэ албан хойрогоор хандаха ябадалтай, ажалшадай материальна аша туһа болон хуулита эрхынь хазагайруулгада эсэргүүсэн тэмсэхэ зэргэтэй.

Обществын ажабайдалда хүдэлмэришэн ангиин үүргэнь, тэрээнэй удха шанарынь бага болохогүй, харин улам дээшэлхэ юм. Олониитын эмхи болохо профсоюзуудай үүргэнь мүн лэ дээшэлнэ, эмхиин зээгдэ манай ороной хүдэлмэришэн ангиин ажалшадай олонхи хубинь жагсана. Партимнай профсоюзуудай хүтэлбэри саг үргэлжэ һайжаруулна. Энээнэйнь ашаар профсоюзууд бэеэ даанхай эмхинүүд болон бүри амжалтатайгаар хүгжэхэ юм, коммунизмын һургуули болохо уялганууддаа бүри һайнаар дүүргэдэг болохо байна.

А. Н. Шелепин элидхэл хэхэдээ ВЦСПС-эй уласхоорондын ажал ябуулга тушаа асуудалнуудта удаан тогтоо. ВЦСПС уласхоорондын эмхинүүдтэй харилсаа холбоо байгуулхалаа КПСС-эй XXIII съездын партиин ЦК-гай [...]
оной), июниин (1[...]
нумүүдэй шиидхэб[...]
тэлбэри болгоо, тэ[...]
нүүд уласхоорондын[...]
ринаар шэнжэлһэ[...]
найрамдал хамгаал[...]
эрхэг түримхэй [...]
сэхэ. Уласхоорондын
дэлмэришэнэй хүд[...]
нальна бэеэ даанх[...]
мократиин ба соци[...]
тэмсэдэг хүсэнүүд[...]
таатай зохид зам[...]
һон юм. КПСС-эй
талаадын политика
уласхоорондын хү[...]
гиин, бүхы түрүү
аша туһата тааралд[...]
нөөнэй ажабайдал [...]
на гээд элидхэлшэ [...]

Уласхоорондын [...]
хүдэлөөнэй мүнөө [...]
А. Н. Шелепин т[...]
руулха зуураа, со[...]
дай холбоо барисаа[...]
жэ үгөө.

Уласхоорондын [...]
гол зорилгонуудн[...]
жэ совет профсою[...]
гээд ВЦСПС-эй түр[...]
лээ:

— социалис хан[...]
оронуудай арадууд[...]
зуудай хани барис[...]
лалгые бэхижүүлэ[...]
саг үргэлжэ туһал[...]
на талаараа хүгж[...]
оронуудай ажалша[...]
сэлые дэмжэхэ, т[...]
нэгэлхэ; национа[...]
хай байдалайнгаа [...]
лизмда, шэнэ кол[...]
гүүсэн тэмсэжэ ба[...]
кын, Латиин Аме[...]
профсоюзуудтай аж[...]
барисааг улам һа[...]

— США-гай [...]
эсэргүүсэн. Эхэ [...]
сүлөөгэй, бэеэ да[...]
түлөө тэмсэжэ бай[...]
вьетнам арадтай [...]
хүдэлмэришэн анги[...]
һаналаа нэгэдэлгые
бэхижүүлхэ. янза [...]
тэй байһыень хар[...]
бүхы оронуудай [...]
улам һайнаар хар[...]

— профсоюзууд[...]
Федерациин ажал [...]
даашье дэмжэжэ, т[...]
ха: профсоюзуудай [...]
гэдэл һэргээхэ тал[...]
профсоюзуудай т[...]
тэйгээр дэмжэхэ:

— империализм[...]
найрамдалай түлөө[...]
социальна хүгжэлт[...]
сэлдэ хүдэлмэриш[...]
отрядуудай жагсаал[...]
туһалха.

Совет профсою[...]
нахи профсоюзууд[...]
тэдээнэй элэбхитэй[...]
оронуудай профсою[...]
тэ аха дүүтэй хал[...]
хүргэхэ зуураа, а[...]
тэмсэлдээ ехэ амжал[...]
тэдэнэртэ хүсэнэ.

Интернациональна [...]
зорилгонуудн[...]
шагүй холбоотой г[...]
мэришэн анги, ма[...]
мэдэрхэ зуураа. С[...]
экономическа хүсэ [...]
жүүлхэдээ, манай [...]
низм байгуулхадаа [...]
хүдэлмэришэн анги[...]
сүлөөрэлгын хүдэ[...]
эб найрамдалай, [...]
сэнүүдые саашада[...]
интернациональна [...]
оруулнабди гэжэ тоо[...]
вет профсоюзууд ко[...]
хүтэлбэреэр ябаж[...]
интернационализмы[...]
гагдамал туг үндэ[...]
даашье үргэжэ яб[...]

Партиин ашаар [...]
һон, хүмүүжүүлэгд[...]
союзууд өөрынгөө [...]
партитай нягтаар [...]
гэжэ А. Н. Шелепи[...]
түгэсхэлдэ хэлээ. П[...]
тиин зүгһөө хүтэлб[...]
һанайнгаа ашаар лэ [...]

Ленинэй хэрэгтэ [...]
гүрэндөө алба хэхэ [...]
сиональна союзууд[...]
гын, тэмсэлэй гол [...]
гэжэ коммунис па[...]
Центральна Комите[...]
танай үмэнэһөө най[...]
шөөгыт.

Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын хүдэлмэришэд болон алба хаагшад табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, 1970 оной декабриин 20 болотор дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Энэ фабрикын нооһо угаагаад хатааха цехэй нүхэр Рубцовагай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада 3-дахи жэлээ фабрика дотороо түрүүлэн ябана. Энэ бригадынхид В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой болотор табан жэлэйнгээ даабари дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлэйнгээ даабарии 116 процент дүүргэээд, мүнөө халаан бүриингөө нормо ходол үлүүлэн дүүргэжэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Елена Ивановна Рубцова ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото

ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ УУЛЗАЛ

ПРАГА. (ТАСС). Коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай консультативна уулзалгада зорюулан «Интернационализмын жэнхэни шалгалта» гэжэ К. Доудерын статьяае «Руде право» газетэ мүнөөдэр толилбо. «Коммунис партинуудай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй ажал ябуулгын нэгэдэлдэ ямараар хандадаг байһаниинь, парти бүхэнэй интернационализмын жэнхэни шалгалта болоно. Энэнь мүнөөнэй эрхэ байдалда парти бүхэнэй бэеэ даанхай байлгаһаа, мүн национальна оршон хэмжээнһээ гадуур бүхы коммунис хүдэлөөндэ хабаатай асуудалнуудаар бүхы коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай ябуулгын нэгэдэл хангаха шухала байһанһаа зайлашагүй дуллыдаха ёһотой—гэжэ автор бэшэнэ.

Будапештдэхи уулзалга бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нэгэдэлэй шухала алхам болохо уласхоорондын шэнэ зүблөө зарлаха арга нүхэсэл хангаха байһаниинь [...]
тья дотор хэлэгдэнэ.

ВАРШАВА, феврал[...]
Будапештдэхи уулза[...]
дэлмэришэдэй хүд[...]
коммунистнуудые а[...]
һэн интернационал[...]
саанай бэелэл, [...]
уг зорилгын ниитэ [...]
түлөө тэмсэлэй тала[...]
далта дайшалхы та[...]
жэ «Нэгэдэлэй, хам[...]
сэн» гэһэн редакцио[...]
«Трибуна люду» газ[...]

БЕРЛИН, феврал[...]
Германиин Демокра[...]
ликын түбэй хэблэл[...]
мэришэдэй партину[...]
ехэ анхарал хандуул[...]
«Энэ уулзалга ула[...]
удха шанартай. Нэг[...]
мэлзэл, интернацио[...]
хамтын тэмсэлэй [...]
хоорондын коммуни[...]
хараа шэглэл мүн ба[...]
лэн тодоруулна» гэ[...]
шланд» онсолон тэм[...]

ЗАЛУУҺАА ХҮНДЭТЭЙ ЯБАБАЛ...

— Болохол юм бэзэ, теэд... бага-сага улаан һудалтай байгаа һаа бүришье зохид һэн...

— Зай тиитэбэл, хоюулан-һаань аб адлихан хэмжэжэрхил даа, басагамни,—гээд хүгшөө-дэй урматайхан һанамжалаад орхибо.

Иимэрхүү удхатай хөөрэлдөө шагнажа байхадаа, нэгэдэхеэр, хүн бүхэнэй һанаа сэдьхэлдэ таатай зохид һайн юумэ дурадхажа шадаха хэрэгтэй ехэл орёо байһыень ойлгоо һэм. Хоёрдохёор, наймаалагшын мэргэжэл шадабариин эндэл элирдэгые мэдэжэ абабаб.

...Минии дурдаһан энэ магазинда хүн зон таһалдаа гэжэ юрэдөө байдаггүй. Ушарынь гэхэдэ, хүнэй нюдэнэй хужар болохо зүйлнүүд эндэ байна бшуу даа. Тиимын тула һара бүриинь олзо орошоһье яһала «барюубшатай» байдаг.

Илангаяа Октябриин ойн баярай жэлдэ дурсагдаһан магазинай коллектив жэшээтэ һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр үнгэрһэн жэлэйнгээ эд бараанай эрьесын түсэб холо үлүүлхэһээ гадна, дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр хоёрдохи һуури эзэлжэ, Галуута-Нуурай ОРС-ын дирекциин, партийна организациин дамжуулгын Улаан вымпел болон мүнгэн шан абаһан байха юм. Коммунис ажалай коллективэй үнэр нэрэдэ хүртэһэн энэ бригада мүнөөшье, шэнэ жэлэй гараһанһаа хойшо урдынхи мэтэ эршэмтэйгээр ажаллана.

Гэхэтэй хамта, эдэ амжалтануудынь гансал Светлана Рузавкинагай габьяа гэхээ һэнаһа бэшэбди. Эндэ 3 хүн хүдэлдэг юм. Танилсая: нүхэд В. Е. Жданова, М. А. Бутина гэгшэд худалдаа наймаанай зургаануудта үнихэнэй ажаллажа, яһала суутай, хүндэтэй болоһон.

Тиихэдэ мүнөөдөө эдээн шэнгеэр, үшөөл тодоржо гараадүй залуу хүн тухай, тэрэнэй түрүүшын амжалтата алхамууд тухай эхээхэн зураглал соогоо хөөрэхэ хүсэлэнтэй һэмди.

Эгэ хоёр жэлэй саада тээ һэн. Болбосоролой үнэмшэлгэ һаял абаад байһан Светланын хаанашье һураха, хүдэлхэеэ хүсэд ойлгожо ядажа байтар, хамта дүүргэһэн хани басаганиинь орожо ерээд:

— Света! Дахяад «гурбан нарһанайнгаа» дунда төөришөөд, гунир-гутар гэжэ һууна гүш даа, али...

— Надя, хаял даа саашань, олон юумэ бү шаша!..

— Шил өөрөө олон юумэндэ һанаагаа хубаангүй, мэнэ гэһээр мэдүүлгэ бэшэ,—гээд нүгөөдэнь бүришье гайхуулба.

— ?!

— Этигээгүй һаа энэ, хара унша!—гэжэ тэрэнь хэлэмсээрээ, «Худалдаа наймаанай тусхай һургуули» гэһэн гаршагтай соносхол хармааанһаа гаргаба...

Тиигэжэ хара багаһаа хойшо эдэ хоёр хани басагадай далита олон бодолнууд эсэсэй эсэстэ хүн зониие хангаха хүнлэтэйшье, харюусалгатайшье тушаалтай тудалдаба.

— Түрүүшээр бэеэ даагаад хүдэлжэ эхилхэдээ, худалдан абагшадай һанаа сэдьхэлдэ таараха юумэ дурадхаһайб гэжэ ехэл оролдохоб даа. Үнэн дээрээ үрэтэй юумэн гарагша юм һэн гү, али... бү мэдэе.—гэжэ нүхэр Рузавкина хөөрэнэ.

Ямар гайхал байхаб даа. Хэндэшье түрүүшээр тиимэл байдаг ха юм. Сагай ошохо бүри үсэгэлдэрэй үлгэ һалга юумэн онол дадал оложо, соло магтаалтай болодог шуу. Анхан шэлэһэн мэргэжэл гээшэ хүнэй наһан соо хожомоо мартагдашагүй мүр сараа үлөөжэ магад юм гэлсэдэг. Тэрэнээл нарилжа, ажабайдалай элдэб эсын долгинуудта шэдүүлхэгүйе оролдохо шухала. Үшөө тиихэдэ ши, Света, ерэхэ жэл худалдаа наймаанай институтда заочноор һураха хүсэлэнтэй байһанаа дурдаа һэнши.

Зүгөөр худалдан абагша бүхэнэй дура сэдьхэл хангаха, зоной хүн байха—энэл арюун мэдэрэлдээ абтан, уран мэргэжэлэйнтээ замаар улам урагшаа дабшыш. Света! Хамта хүдэлдэг нүхэднини шам тухай баһал иимэ һанамжатайнууд байгаа һэн...

Ч-Ц. САНЖИЕВ,
манай штатнабэшэ корреспондент

Сэлэнгэ.

ХУРСА ЭРИИН НЮУСА

Москвадахи түүхын музейн стендүүдэй нэгэн дээрэ агнуурийн хэдэн хутага табяатай байдаг. Хутагал аад хутага, онсо гайхахааршье юумэн үгы хэбэртэй. Уран гоёор бүтээгдэһэнээрээл хүнэй дура татана ха.

Гэбэшье энэ хутагаар түмэр һабаае дундуурнь таһара сабшаад, һүүлээрнь дахин һахалаа хюһахаар байдаг юм. Эри дээрэнь ямаршье тэмдэг үлэхэгүй. Неделиин турша соо уһан доророшье байлгахада жэбэрхэгүй. 50 жэлэй саана Тулын бууша дархан Егор Самсоновой бүтээһэн эдэ хутаганууд, мүнөөшье гэрэл зандаа, түхэлөө алдаагүй...

Егор Самсонов хэды үгытэй ядуу байдалда байдагшье һаа, бүтээһэн зүйл дээрээ: «Мастер: Императорай агнууриин булгамэй хангагша» гэжэ өөрын тэмдэг табиха эрхэтэй байһан. Олоошо үмдэһэн, арадаа хотоомхотой тэрэ хүнэй Москвадахи Кузнецкэ хүүргэ дээрэ ерэхыень зон хүлеэжэ байдаг юм һэн гэхэ. Тэрэнэй хутаганууд хэдэхэн минута соо худалдагдаха.

Егор хүбүүгүй, хэдэн басагадтай байгаа. Урдын заншалаар уран дархашуулай нюуса арга хүбүүдтэнь лэ дамжуулагдадаг байба. Самсонов 1930 ондо, наһа барахынгаа урда тээ, Тулын буугай заводой директортэ ерэжэ, нюусаяа тайлбарилһанайм түлөө мянган түхэриг үгыт гэжэ эриһэн юм гэдэг. Юундэ тиигээб гэхэдэ, хуушаржа налшыһан гэрээ заһаха һанаатай байһан гэжэ тэндэхи зон хөөрэлдэдэг. Теэд бэлэн мүнгэн үгы байһан юм гү, али энэ хэрэг шиидхэхэ сад директортэнь үгы байһан юм гү, нюусаяа Егор өөртэеэ хамта газар доро абажа ороһон байгаа ха.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо олохон урашуул тиимэ шанартай булад бии болгожо ядаа юм. Магад булдадай тусхай состав бии байгаа гээшэ гү? Үгы ха. Химическэ, спектральна шэнжэлгэ хэхэдэ, тэрэнь юрын булад шэнги байдаг. Ямаршье шэрэ бусын бодос нэмэгдээгүй. Торгон эри дээрэнь металлай нэгэ янзын жэжэхэн зүйлнүүд (кристаллигууд) обёорогдоо. Тэрэнь лэ иимэ хатуу болгоно ха.

Теэд орёо оньһон приборгүй Самсонов яагаад энээниие бүтээдэг байгааб? Юрын ород пеэшэн соо булад шэрээдэг байгаа ха юм. Тиихэдээ бүхы булыналхадөө гэр соохоо газдашань гаргадаг байһан һурагтай. Уран дарханай яажа ажалладагые хэншье харадаггүй һэн гэхэ. Ямар бодосуудые яажа хэрэглэдэгыень хэншье мэдээгүй.

Металлургнууд энээниие тайлбарилха гэжэ хэды оролдоод бираагүй юм. Егор Самсоновой хутагануудай нюуса таагдаадүй байһаар.

Виллен ЛЮСТИБЕРГ.
(АПН).

АЖАХЫ БҮХЭНДЭ—КУУЗИКА

Буряадай туршалгын станциин бүлэг мэргэжэлтэд КПСС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Советдэ мэдээсэхэдээ, манай Буряадай республикада саашадаа куузика ехээр таридаг болохо тухай дурадхаһан байгаа.

Энэ ургамал 1964 онһоо хойшо туршалгын станцида тариглажа эхилһэн. Тиигээд һайн талаяа харуулба. Уһалагдадаг газарта таригдахадаа, гектар бүриһөө 700 центнер ургаса үгэһэн, гадна 285 центнер куузикын эшэ набшаһан хуряагдаһан байна. 1966 ондо энэ ашатай ургамал Кабанскын аймагай Шергинскэ болон Байгалай совхозуудта, Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахыда таригдадаг болоһон. Тиигэжэ манай республикада хамта 300 шахуу гектарта куузика таригдажа, га бүриһөө 500 центнер хүрэтэр абтаа.

Куузика таригдадаг газарай жэл бүри үргэдхэгдэжэ байдагынь юунһээ харалтайб? Тэрэ манай эндэхи эрхэ байдалда тааража ургана. Куузика хадаа саахарай свёкло, турнепс тариһанда орходоо жэшээгүй ехэ ургасатай. Үндэһэндэнь 8 процент хүрэтэр саахар байдаг. Энэ ургасые бүхы түрэлэй мал амтархажа эдидэг, малай ашаг шэмэ абалгада һайнаар нүлөөлдэг.

Куузикын шанарые харуулхын тулада иимэ жэшээ абая:

	Га бүриһөө абтаһаниинь (центнерээр)		тэжээлэй единицэдэ оруулхада	протеининь
	үндэһэн	эшэ набһан		
Куузика	700	235	118	13,7
Саахарай свёкло	305	167	110	5,0
Турнепс	921	187	96	5,7

Энэ таблицада 1965—1967 онуудта туршалгын станцида хуряагдаһан дунда жэшээ харуулагдана. Энээнһээ юун элирнэб? Эдэ ургамалнуудай шанарые гэхэ гү, али гектар бүриһөө абтаһан тэжээлэйнь единицые харахада, куузика бэшэнүүдһээ онсо шалгарна. Хоёр-гурба дахин ехэ протеинтэй туладаа манай эндэ таригдадаг ондоо корнеплодуудһаа шанараар булюу байна.

Нёдондо куузика тариһан республикымнай ажахынуудай дундаһаа илангаяа Кабанскын аймагай совхозууд ехэ гектар дээрэһээ баян ургаса хуряажа шадаһан байна. Куузика хабар эртэ таригдадаг. Нёдондо олонхи ажахынууд тарилгаяа майн 5-һаа эхилээд, арбан үдэрэй турша дотор үнгэргэһэн, газарыень һайнаар элдүүрилжэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан байгаа. Тарилгын һүүлдэ хоёр-гурбан неделиин үнгэрхэдэ, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэжэ, ургасань харууһалагдаһан байгаа.

Манай республика дотор тааража ургадаг энэ ургамалые шэнжэлхэдээ, Буряадай туршалгын станциин мэргэжэлтэд республикын олонхи аймагуудта куузика тарижа болохо гэһэн тобшолол хэһэн байна. Тиигээд куузика ургуулгада ямар агротехникэ хэрэглэгдэхэ байһаниинь тодорхойлон дурадхаа.

Урдань хартаабха, кукуруза, овощ, саахарай свёкло таригдажа байһан, мүн намарай паар дээрэ куузика тарихада эгээл һайн гэжэ заагдана. Ган гасууртай байдаг нютагуудта энэ ургамал уһалагдадаг газар дээрэ таригдаад, зундаа 2—3 дахин уһалагдаха ёһотой. Хэрбээ намарай паар дээрэ таригдаха һаань, тэрэ газарынь тарилгын урда тээ 5—6 сантиметр гүнзэгыдэ культиваци хэгдэжэ борнойлогдохо ушартай.

Тиигээд энэ ургамал катогуудаар дарагдажа, тэгшэлэгдэһэн газарта май һарын түрүүшын арбан хоногто таригдахадаа таатай. Гектар бүридэ 1,5—2 килограмм үрэһэн, 1,5—2 сантиметр гүнзэгыдэ таригдана. 60—70 сантиметр үргэн рядтайгаар тарилга хэхын тулада СОН-2,8 СК-12, 2СН-6 түхэлэй сеялкэнүүдые хэрэглэхэдэ зохид. Куузикын таригдаһанай удаа 7—8 хоногой һүүлдэ культиватораар шаровко хэгдээд, ургамалай газар дээрээ бултайжа, һалаа набшаһатай болоно байхадань шэнгэрүүлэгдэдэг. Һүүлдэнь куузикын ургасада зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэдэн удаа хэгдэжэ, газарайнь шорой зөөлэрүүлэгдэнэ, буртаг үбһэниинь үгы хэгдэнэ. Энээнэй хажуугаар республикын бусад аймагуудта куузикын үрэһые рассада соо ургуулжа, тарилга хэдэг болохо тушаа Буряадай туршалгын станциин мэргэжэлтэд тодорхой заабари үгэнэ. Энэ арга хэрэглэһэнэй ашаар тус станци гектар бүриһөө мянга гаран центнер ургаса хуряадаг болонхой.

Республика дотор куузика тарилгые үргэдхэхэ тушаа туршалгын станциин бүлэг эрдэмтэдэй дурадхалнууд КПСС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Советдэ һайшаагдажа, тусхай тогтоол баталан абтаба. Тэрэнэй үндэһөөр республикымнай 14 аймагуудта куузика таригдаха, 1970 он болотор тарилга хэгдэхэ газарынь 5100 гектар хүрэтэр үргэдхэгдэхөөр хараалагдаа.

Республикын Хүдөө ажахын министерство, Буряадай туршалгын станци болон аймагуудай хүдөө ажахын управленинүүд ямар аргаар куузика тариха тухай агротехническэ заабаринуудые бэлдэжэ, ажахы бүхэндэ тараахаар уялгалагдаа.

ҮДЭРЭЙ ТЕМЭДЭ

Винницкэ химкомбинадта олон зүйлэй холисоор үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Азот, фосфор, калий мэтын бодосуудые холижо, үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэдэнь, газар тарялан үрэжэл һайнтай болодог. Мүнөө үедэ ороноймнай бусад колхозуудта түрүүшын зуугаад тонно иимэ үтэгжүүлгэ эльгээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус комбинадта шэнэ янзын үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилэгдэжэ байна. Тэрэнэй нэгэ цехтэ дүршэлтэй ажалшан А. Т. Глушко хүдэлжэ байдаг.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС-ай фотохронико.

АХА ДҮҮ БОЛГАРИИН ҺОНИН

ДЭЛХЭЙН НЭГЭДЭХИ ҺУУРИДА

Энэ жэл республика этор 15680 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэхэ. Тиихэдээ ороной хүн бүхэндэ 1858 киловатт-час хүртэхэ зэргэтэй. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн гаргалгаар Болгариин Арадай Республика дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ гэжэ Уласхоорондын тоо бүридхэлэй центр тоолон гаргаа.

ОВОЩ УРГУУЛАГШАДТА—ШЭНЭ МАШИНАНУУД

Эндэхи ажалшад жэл бүри 2 миллион тонно овощ ургуулна. Элдэб таримал ургуулхада ашагтай байхын тула, капитальна хүдэлмэридэ зорюулһан мүнгэ зөөриин хэмжээн нилээд нэмээ. Комплексно оньһожоруулга хэгдэхэһээ гадна, мүн оньһон аргаар уһа сүршэхэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно. Продукци шалган илгадаг, баглаадаг хүнүүд мүн лэ шэнэ машина абаха.

Овощ ургуулха бүхы хүдэлмэри оньһожоруулга 1969 ондо сум дүүрэхэ юм.

АСФАЛЬТ ХАРГЫН ДАРДАМДА...

Республикын хүдөө нютагууд округуудайнгаа түбүүдтэй автобусой холбоотой. Родоп хадануудтахи тосхонууд лэ иимэ холбоогүй. Хото, хүдөөе холбоһон харгынууд бүхыдөө асфальтаар хушагдажа байна.

Хүдөө нютагуудай талмайнууд, үйлсэнүүд мүн лэ асфальтаар хушагдажа эхилэнхэй. Софин округой Костенец гэжэ хадын тосхоной гол үйлсэнүүдтэ, ажахын түбтэ, үхибүүдэй наададаг талмайнуудта, һургуулиин хашаа соохи талмайда асфальт дэбдигдэнхэй юм гэжэ «Болгария» журнал мэдээсэнэ. Хүдөө тосхонууд гоёшье, сэбэршье болонхой.

ПЛОВДИВ ХҮГЖЭН ҺАЛБАРНА

Пловдив хото хүн зонойнгоо тоогоор, ажахынгаа, соёлой хүгжэлтын талаар республика соогоо, Софин удаа, хоёрдохи һуури эзэлдэг юм. Арадай засагай мандаһаар энэ город ехээр хубилаа гэжэ «Отечествен фронт» газетэ бэшэнэ. Һүүлэй арбан жэл соо түрүүшын 50 жэлэйхиһээ һураггүй олон байрын гэрнүүд баригдаа.

Гар үйлэдбэриин багашаг мастерскойнуудай байһан газарта мүнөө бүд нэхэдэг «Марица» гэжэ комбинат, автомобиль заһабарилдаг завод, гуталай, тамхинай фабриканууд, саахарай, консервын заводууд, хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин бусадшье предприятинууд бии болгогдонхой.

Драмын, оперой, кукольна театрнууд, гүрэнэй симфоническа оркестр бии, археологиин, этнографиин, түүхэ ба байгаалиин музейнүүд, уран зурагай галерей нээгдэнхэй.

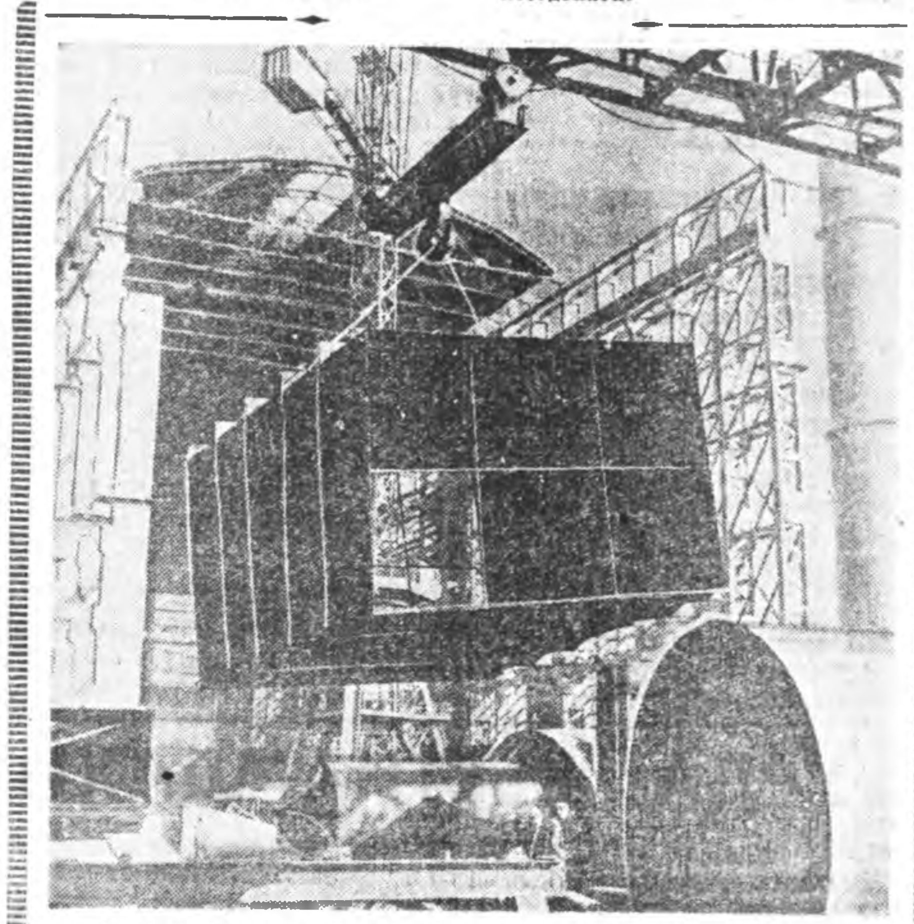

Варна городто дүтэхэн «Варна» гэжэ Болгари соогоо эгээл томо теплоэлектроцентральнуудай нэгэн совет проектын ёһоор баригдажа байна. Тус теплоэлектроцентралиие барихадань болгар нүхэдтөө совет мэргэжэлтэд туһална. Һаяын үдэрнүүдтэ 200 мянган киловатт хүсэтэй түрүүшын турбина ашаглалгада үгтэхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баригдажа байгаа «Варна» ТЭЦ-эй нэгэ участок дээрэ.

БТА-гай—АПН-эй фото.

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГОЙ ҺУРГУУЛИ

СССР-эй лётчик-космонавт Владимир КОМАРОВОЙ нэрэмжэтэ авиационно дээдэ училищиһаа репортаж

Авиационно дээдэ училищиин байдаг Ейск город ерэхэдэмни, училищи дүүргэһэн бүлэг лётчигуудые үдэшэхэ гэжэ байба. Заншал болоһоной ёһоор, нэгэдэхи курсынхид тэдээндэ бэлэгүүдые бариба. Залуу лётчик Владимир Николаевта электробритвэ тудаа. Теэдшье ехэ хаһа соогоо: курсант байһанаа лётчик болоһон хүбүүндэ бритвэ эгээн хэрэгтэй зүйлынь болоо бшуу.

Николаев Фрунзе городто түрэһэн, дунда һургуулида һураха үедөө астрономи, баскетболоор ехэ һонирходог байгаа. Авиацида замбуулин уруу ниидэдэг болоһон сагһаа хойшо юм.

— Бидэ, хүбүүд, бултадаа космонавтнууд болохо хүсэлтэй болоод, би авиационно училищида ороһон байнаб,—гэжэ Николаев намда хөөрэбэ.

Намтай танилсаһан үдэртөө түрүүшынхеэ тэрэ СССР-эй Агаарай Сэрэгэй хүсэнүүдэй лейтенантын погонтой офицерэй формо үмдэһэн байгаа.

Лётчик-космонавт Владимир Михайлович Комаровой һамган Валентина училищида ерэжэ, офицер-авиаторнуудай шэнэ отрядые халуунаар амаршалба.

— Мэргэжэлээрээ омогорходог байһандатнай ехэтэ баясанаб,—гэжэ тэрэ хэлээ. Энэтнай шадалтай, эрэлхэг хүнүүдэй мэргэжэл гээшэ... Сэлмэг үдэр огторгойдо энхэ амталанаар элижэ, һайнаар дэгдэдэг, зөөлэнөөр буудаг байхыетнай хүсэнэб,—гэбэ. Сэрэгэй лётчигуудай училищида өөрынь хани нүхэрэй ами наһан үргэлжэлжэ байһан шэнгеэр Валентина Комаровада һанагдана. «Офицернүүд, курсантнар ямар дуратайгаар эрэлхэг космонавтын нангин дурасхаалые ёһолон хүндэлнэб гэжэ харахадаа ехэ уярба.

Училищиин дайшалхы алдарай музейдэ Владимир Комаровой булан байгуулагданхай. Тэндэ замбуулинай корабляар Комаровой түрүүшынхеэ ниидэхэдээ үмдэһэн шинель, офицерскэ китель, абажа ябаһан юумэнүүдынь гамтайгаар хадагалагдажа байна. Тэдэнэй дунда комсомолой значок бии. Хэдэн олон фото-зурагууд космонавтын ажабайдалтай танилсуулна. Фото-объектив полковник Комаровые космонавтнуудай дунда, гэр бүлэдэнь буулганхай. Замбуулин уруу ниидэхээ бэлдэжэ, Иринка басаган, Евгений хүбүүнтээ амаржа байһаар буулгагданхай.

— Лётчик-космонавтын булан соо ороходоо, нүхэрнай эндэ, манай дунда байна гэһэн һанал тархиһаамни гарадаггүй,— гэжэ һургуулиа алтан медальтайгаар дүүргэһэн Николаев хэлэнэ. Курсантнарай мүнөө үеын авиационно техникэ шудалһан, бэеэ барижа һураһан, сэрэгэй һургуулиин алдарта заншалнуудые жэшээ болгон хүмүүжэһэн жэлнүүд үнгэрэн ошобо.

Комаровой нэрэмжэтэ училищиин түүхэ Петроград шадарай Гутуевска олтирогһоо эхилһэн юм. Тиихэдэ, 1918 оной зун, Россида далайн лётчигуудай түрүүшын һургуули байгуулагдаһан байгаа. Тэрэ үедэ хүнүүд хаһагдаһан программаар һураха, залуу республикала хамгаалхын тула һургуулиһаа сэхэ фронт ябуулагдадаг һэн.

Ейскдэ сагаан гвардейцүүдтэй тэмсэһэн байлдаануудта унаһан лётчик Тэхтел, механик Бахвалов тухай дурасхаалта зүйлнүүд хадагалагдажа байдаг. 1934 ондо Хойто мүльһэтэ далайн мүльһэндэ хабшагдажа һалаһан «Челюскин» пароходой хүнүүдые абархадаа шэн габьяа гаргаһан Советскэ Союзай түрүүшын Геройнууд —Ляпидевский, Леваневский, Молоков, Доронин мүн эндэ, энэ училищида далижаа юм.

Фашис Германитай дайлалдаха жэлнүүдтэ эндэхи училищи дүүргэһэн лётчигууд Балтиин далай, Хара далай дээгүүр дайлалдаһан байна. Училищи дүүргэһэн 220 лётчик Советскэ Союзай Геройнууд болоо. Тэдэнэй табаниинь нимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртөө.

...Дайнай түрүүшын жэл ябажа байба. Сорокин тиихэдэ саһата тундрын огторгойдо хоёр «мессершмидтэй» тулалдаһан байгаа. Пулемедтэй пулеметтэ буудалгын удаа хара хэрээһэтэй «шуһаша шубуун» шулуун шэнгеэр доошоо унаба. Хүлөө шархатаһан лётчик дайсанай хоёрдохи машина тээшэ шуумайн ошобо. Теэд буудаха гэхэдэ пулемет абла гарабагүй — патронуудынь дууһашаһан байгаа бшуу. Тиихэлээрнь совет лётчик самолёдоороо мүргэжэ, таран хэхээр шиидээд, дайсанай самолёдой һүүлые таһа татабашье, баһа өөрынь машина дайрагдаһан байба. Самолёдоо тундрада буулгаад байтараа, унагаагдаһан самолёдһоо бууһан гитлеровецүүдые харажархиба. Тэндэ, газар дээрэ, баһа тулалдаан эхилээд, мүн лэ Сорокин илажа гараа бэлэй. Тиигээд бүхы хүсэеэ зангидан, ооһэдынхид тээшээ мүлхибэ... Тиихэдэ хүлдэһэн хоёр табгайгаа тайрууһан юм. Сорокин госпитальһоо гараһан хойноо дахин ниидэжэ һураа һэн. Эрэлхэг лётчик дайсанай 18 самолёт унагаагаа.

Училищи дүүргэһэн үшөө нэгэ хүн — замбуулинай «Восход-2» корабляин командир полковник Павел Беляев геройнуудай бүлэдэ хожомынь нэмээ.

...Һургуули дүүргэгшэдые үдэшэхэ вечер дээрэ лейтенант Николаев училищи дүүргэһэн нүхэрэйнгөө үмэнэһөө нэгэдэхи курсынхидта дурасхаалай вымпел барюулаа. Энэнь залуу лётчигуудай училищида һая ороһон хүбүүдтэ барюулһан удха ехэтэй эстафетэ мүн. Эстафетые Вологдын хүбүүн, курсант Александр Воробьев угтан абаа. Энэнэй училищида ерэһэн намтар Николаевайхиһаа нэгэ бага ондоо юм. Совет офицерэй бүлэдэ өөдөө болоһон хүн. Энэ бүлын бүхы эрэшүүл ами наһаяа ходол армитай холбодог заншалтай. Тиимэһээ Александршье баһал энэ мүрөөрнь ябажа, һургуулида һуража байхаһаа аэроклубта ябадаг болоһон, тиигээд спортивна машинануудые жолоодолгоор нэгэдэхи разряд ябаһан.

Училищиин командир, авиациин генерал-майор Борис Ривкинтэй баһа хөөрэлдэбэб. Хэзээдэ нэгэ тэрэ өөрөө мүнөө энэ һургуули дүүргэгшэд шэнги залуу офицер байһан. Волго дээрэхи агууехэ байлдаан тэрээндэ эрэлхэг зоримгой ниидэлтын шадабари олгохо ёһотой һургуули болоһон байгаа. Сталинградай огторгойдо шэн габьяа гаргаһанайнгаа түлөө лётчик-истребитель Ривкин Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Берлин шадар дайлалдажа ябахадань дайн дүүрэһэн байна.

— Урдань үзэгдөөгүй ехэ техническэ дэбжэлтые нюдөөрөө хараһан байнабди,—гэжэ генерал хэлэбэ.—Совет оромнай абяанһаа түргэн ниидэдэг реактивна самолёдуудаар, бусад эгээн шэнэ техникээр зэбсэгжүүлээ. Эдэ бүгэдэмнай мүнөөнэй лётчигуудые бэлдэлгэдэ ниидхэхы нүлөө үзүүлнэ. Училищида байхадаа гансашье ниидэжэ һурана бэшэ, мүн техникэ гүнзэгыгөөр шудалжа, дүрбэн тэгшэ һургуулитай хүнүүд болоно. Энэ һургуули дүүргэгшэдтэ миин лётчигой дипломһоо гадна, мүн лётчик-инженерэй диплом барюулнабди.

Лётчик-космонавт Комаровой нэрые училищида олгоһон тухай мэдээе багшанар, курсантнар ямараар угтааб гэжэ асуубаб.

— Бидэнэр бүгэдэндэ ехэ нэрэ хүндын хэрэг байгаа,—гэжэ генерал харюусаба.—Космонавт болохо гээшэ залуу лётчик бүхэнэй нангин хүсэл шуу.

Авиационно училищи хүмүүжүүлһэн лётчигуудаа Агаарай Сэрэгэй хүсэнүүдэй частьнуудта ябуулба. Тиигээд үлэһэн курсантнар һуража эхилээ.

Петр ЯЩЕНКО,
АПН-эй корреспондент.

ШЭНЭ КИНО ХҮШЭР ХАРГЫ

Манай Совет гүрэнэй аюулгүйе сахигшадай шэн зоригто ажал хүдэлмэри тухай олохон һонин кинофильмүүд табигдаһан. Тэдэнэй нэгэниинь мүнөө экран дээрэ гаража байгша—«**Сатурн тэзшэ харгы**» ба «**Сатурнын эсэс**» гэжэ хоёр хубиһаа бүридэһэн кинофильм мүн болоно. Энэ фильмын сценариие В. Ардаматский, М. Блеймон, В. Азаров гэгшэд бэшэжэ, режиссер Вилен Азаров фильм болгон табиба. Операторынь—Марк Дятлов.

Тус фильм соо дайнай эхин үеын айхабтар шахардуу байдалда хайшан гэжэ совет чекистнүүд хүндэ хүшэр ажалаа ябуулжа эхилээ һэм гэжэ харуулагданхай. Москвае дайлан абахаяа гитлеровецүүдэй зүдхэжэ байһан үе. «Абвер» гэжэ нэрэтэй дайсанай сэрэгэй тагнуул тухай һургуулинуудые хаа хаанагүй эмхидхээд, манай гүрэндэ диверсантнуудые бэлэдхэжэ оробо.

Минск хотоһоо дала модоной зайда «**Сатурн**» гэжэ нэрэтэй нэгэ тиимэ һургуули мэдэгдэбэ.

Совет генерал Тимерин (артист Г. Жжеков) өөрынгөө туһалагша лейтенант Крыловые (артист М. Волков) дуудажа ерүүлээд, айхабтар хүшэр даабари үгэнэ: лейтенант Крылов дайсадай тагнуулшадай үүрхай болохо «Сатурнда» нэбтэрэн орожо, тэндэһээ хамаг нюусынь өөһэдынхидтөө дуулгаха ушартай болобо. Энэнь үшөө юугээрээ хүшэр байгааб гэхэдэ, манай чекистнүүд «Сатурнын» байрлаһан газартай ямаршье холбоогүй байгаа, тиимэһээ лейтенант Крыловой эхин алхамууд илангаяа хүшэр.

Минск шадар партизануудай отрядууд олон. Нэгэ тиимэ отрядтань ябалсажа байһан Крылов, отрядайнгаа комиссар командир хоёртой зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр, дайсадта һайн дураараа бэеэ тушааһан хүн болохо гэжэ шиидэнэ. Улангүй партизанууд немецүүдээр байлдаа хэһэнэй һүүлдэ сухарина, энэ үедэ лейтенант Крылов дайсадай талада тэрьедэн гүйжэ гарашана. Эхэмни немец яһанай байһан юм, тиимэһээ немецүүд тээшэе үнинэй татуурхаһан хүн гээшэб гэжэ бэеэ ойлгуулжа, Крамер гэжэ обогтойгоор лейтенант Крыловнай дайсанай тагнуулшадай эшээн соо орохо аргаяа бэдэржэ эхилээ. Энэнь бэлэн хэрэг бэшэ. Нэгэ талаар, немецүүдтэ һайн дураараа бэеэ тушааһан хүн һэн тула хамаг даабаринь шадабаритайгаар дүүргэжэ байха ёһотой, нүгөө талаараа генерал Тимеринтэйгээ түргэнөөр холбоо байгуулжа, олоһон шухала мэдээсэлнүүдээ түргэнөөр эльгээжэ эхилхэ хэрэгтэй байгаа.

Крылов-Крамер шилээд эхэ оролдолго гаргажа, «Сатурные» ударидагшадай этигэлдэ орожо шадаа. Улангүй полковник фон Клее тэрээндэ немецкэ абверэй лейтенантын нэрэ зэргэ олгобо. Крылов-Крамер одоошье нюуса документнүүдтэ харгы олонхой.

Крыловой связнойгоор эльгээгдэһэн хүн город соо наймаашан боложо байрлаад, тэрэнние үнинэй хүлеэдэг байба. Теэд Крылов-Крамерые «Сатурнаһаань» город уруу яашье табидаггүй байгаа. Немецүүдэй һабарта ороод, алба хэжэ байдаг Андроновтой танилсажа, Крылов тэрэнэй туһаар город гаража шадана. Связной нүхэрөө олоо. Генерал Тимериндэ түрүүшын шухала мэдээнүүд дайсанай тагнуулшадай эшээн сооһоо дуулгажа эхилээ...

Энэ фильм улад зоной зүрхэ булияажа шадаа. Юундэб гэхэдэ, ёһоро детектив шэнгеэр олон орёо, ойлгохонь хүшэр ушарнуудые дээрэ дээрэһээнь «шэдэлһэнһээ» бэшэ, харин хүнэй дотор байдалые гүнзэгыгоор, үнэн зүбөөр харуулһан дээрэһээ амжалта түйлаа гэжэ һанагдана. Жэшээнь, артист Жжековой наадаһан генерал Тимерин ёһотой ухаамгай, сэсэн, бэрхэ чекист гэжэ харагдана. Михаил Волков лейтенант Крыловые тон наринаар, зүбөөр харуулжа, зал соо һуугшадые баясуулна. Манай Совет Арми, партизанууд, гүрэнэй аюулгүйе сахигшадай дайшалхы хании барисаан тухай эли тодоор харуулагдана.

Уран зохёолшо Василий Ардаматский дайнай үеын архив шэнжэлхэдээ Минск шадар, үнэхөөрөө бии байһан «Сатурн» тухай олон һонирхолгой ном бэшээ һэн. Мүнөө энэ номоорнь тус фильм табигдаба.

А. НИКОЛАЕВА.

А. Довженкын нэрэмжэтэ Киевэй киностудида Н. Рыбак гэгшын романаар «Оноре де Бальзагай алдуу»—«Иимэ ажабайдал» гэжэ үргэн экрантай фильм буулгагдажа байна. Сценариинь романай автор Натан Рыбак бэшэбэ. Режиссер-табигшань Тимофей Левчук, операторынь Владимир Войтенко.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): **артистка Руфина Нифонтова (графиня Ганская), режиссер-табигша Тимофей Левчук ба артист Виктор Хохряков (Оноре де Бальзак) фильм буулгалгын забһарта.**

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Закаменск хотодо аймагай промышленна предприятинуудай түрүүшүүлэй зүблөөн һаяхан болобо. Тэрээндэ шахтернууд, горнягууд, барилгашад, һүнэй болон мяханай промышленностиин, мүн худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсажа, КПСС-эй райкомой секретарь Г. Н. Субботиной дэлгэрэнгы элидхэл шагнаһан байна.

— Захааминай аймаг промышленна үйлэдбэриингөө 1967 оной түсэб болзорһоонь урид, декабриин 26-да дүүргээ һэн,—гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.—Түсэбһөө гадуур 1 миллион 245 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдөө. Тэрэ тоодо 3,5 миллион киловатт электрын элшэ хүсэн, 6400 тонно шулуу нүүрһэн, 580 кубометр түмэр-бетон, 17 тонно сагаан тоһон болоод 93 тонно колбасагай зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Тиихэдэ үйлэдбэриин ургаса 1966 онойхитой сасуулхада 8 процентээр дээшэлээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугаар хоёр дахин, мүн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Дурасхаалай тугаар шагнагдаһан Зэдын комбинадай коллектив ехэ амжалта түйлаһан байна.

Тэрэшэлэн аймагай барилгашад үнгэрэгшэ жэлдэ ажаһуудалай талаар хангалгын комбинадай, соёлой ордоной болон ажалшадай байха олон гэр байрануудые ашаглалгада тушааһан юм.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Зэдын комбинадай главна инженер И. П. Чепурин, коммунальна предприятинуудай комбинадай директор П. Н. Елшин, Холтосон рудныгай участогай начальник П. А. Костылев, автотранспортын предприятинуудай жолоошон Я. Д. Келлер болон бусад нүхэд хабаадалсаба.

Зүблөөндэ хабаадагшад байгша онойнгоо хараа түсэбые баталан абаба.

Б. АНДРЕЕВ.

ЭХИН ХЭШЭЭЛ

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай студентнэр үбэлэйнгөө сессиин шалгалтануудые үгэжэ дүүргэбэ. Мүнөө үедэ институдай түүхэ ба хэлэ, бэшэгэй факультедэй гурбадахи, дүрбэдэхи курсын студентнэр республикынгаа һургуулинуудта практика гаража эхилбэ. Жэшээлхэдэ, дурсагдагша факультедэй 8-дахи, 9-дэхи болон 12-дохи группын студентнэр Улаан-Үдын һургуулинуудта һуралсалай хэшээлнүүдые үгэжэ захалаа.

Тиихэдэ буряад хэлэнэй 95-дахи группынхид Яруунын аймагай Үльдэргын дунда һургуулида һуралсалай практика гарахаар ошобо. Һуралсалдаа оролдосотойгоор хандажа, шалгалтануудаа «эрхим» сэгнэлтээр үгэһэн нүхэд энэ группада олон. Тэдэнэй тоодо Ж. Доржиева, С. Базарова болон Д. Эрдынеева гэгшэд бии.

Үльдэргэ ошоһон ерээдүйн багшанарай ажал хүдэлмэрине институдай багшанар, хэлэ, бэшэгэй эрдэмтэд Ц. Ц. Цыдыпов Н. С. Хамгушкеев хоёр хүтэлбэрилхэ юм.

В. ЧИМИТОВ.

Нютагайнгаа тайга, хүбшэ бүхэниие бултыень һайса мэдэдэг болоһон Мумай Арданович Мункопов 75 наһа хүрэбэшье, өөрынгөө һураһан юумэ—агнууряа орхиногүй. Тэрэ жэл бүри нютагайнгаа бэлэдхэлэй пунктда хэрмэнэй, булганай хэдэн арбаад арһа тушаадаг заншалтан. Энэ үбэлдэшье тэрэ агнуурида ябажа гараһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай урданай ангууша М. А. Мунконов.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

СПОРТ

МҮРЫСӨӨНҮҮДЭЙ ДҮН

«Буревестник» бүлгэмэй спортсменүүдэй дунда баскетболоор Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үргэлжэлһэн мүрысөөн хэдэн үдэр соо боложо дүүрэбэ.

Дүн гаргахада Хабаровск хотын эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй команда түрүү һуури эзэлжэ, Ставрополь хотодо үнгэргэгдэхэ студентнэрэй түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо.

Хабаровскын эрэшүүлэй команда эндэ эрхимээр наадажа, үнгэргэгдэһэн зургаан уулзалгадаа бултаниие шүүжэ гараһан байгаа. Тиихэдэ дурсагдагша хотын багшанарай институдай басагад бүхы уулзалгануудайнгаа нэгыень Красноярскын түлөөлэгшэдтэ 42:46 тоотойгоор шүүгдээ.

Эрхүүгэй, Красноярскын болон Улаан-Үдын басагадай команданууд зургаа зургаан уулзалгануудайнгаа хоёртонь шүүгдэһэн юм. Гэбэшье нүгөөдэ хоёртоо орходоо үсөөн бүмбэгэ алдаһан Красноярскын түлөөлэгшэд хоёрдохи һуурида хүртөө. Эрхүүгэйхид—гурбадахи, улаан-үдынхид—дүрбэдэхи һуурида гараа.

Мүрысөөндэ Буряад оронноо түлөөлһэн технологическа институдай хүбүүд мүн лэ дүрбэдэхи һуурида гараха баатай болоо. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Эрхүүгэй, Владивостогой команданууд эзэлээ.

Һүүлшын үдэр манай хүбүүд Эрхүү хотынхидтай наадахадаа 39:70 тоотойгоор, мүн басагаднай Эрхүүгэй политехническэ институдай басагадта 34:15 тоотойгоор шүүгдэһэн байна.

Эхэнэр командануудай дундаһаа Благовещенскын спортсменүүд нэгэшье илалта түйлаагүй байжа, һүүлшын һуурида гараа. Тэрэшэлэн эрэшүүлэй дундаһаа Шэтын багшанарай институдай команда мүн лэ бүхы уулзалгануудтаа шүүгдэбэ.

Н. ИВАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөндэ эрхимлэһэн Хабаровскын... рай командын түлөөлэгшэдэ дамжуулгын кубок барю... байна.

Л. ХАЙДУРОВАЙ...

ШАТАРШАДАЙ НААДАН

ХЭРЭН. (**Телефоноор абтаба**). Хоёр үдэрэй туршада аймагай шатаршадай мүрысөөн болобо. Тус мүрысөөндэ түрүү һуури ветврач Е. С. Шабаков эзэлжэ, дипломдо хүртэһэн байна. 3-дахи һууринуудые Вале... хоев, Борис Будаев гэгшэ... һэн юм.

Л. ТАПХ...

Түнхэн.

СПАРТАКИАДА ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Буряадай АССР-эй ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үбэлэй заншалта спартакиада үнгэргэгдэбэ. Тэрэнэй программада санаар, конькигаар урилдаанууд, мүн хоккей оруулагдаһан байгаа.

Һаяхан манай республикын леспромхозууд, модо болбосоруулгын комбинадууд болон модо урадхуулган конторонуудай, мүн лесотехникумэй спортсменүүд сагын урилдаа үнгэргэжэ, хамта дээрээ хоёр мянга гаран хүн хабаадалсаба.

Удаань манай республикын ой модоной, саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзуудай обком «Забайкаллес» комбинат хоёр Улаан-Үдэдэ команданууд хоорондын мүрысөө үнгэргэһэн юм.

Леспромхозуудаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдтэ Хандагатайн леспромхозой спортсменүүд шалгараа бэлэй. Модо болбосоруулгын комбинадуудай спортсменүүдэй дундаһаа мебель бүтээдэг Буряадай комбинадай команда эрхимлэбэ.

Хүбиин түрүү һуури эзэлэлгэдэ басагадай дундаһаа Сэлэнгын модоной баазын түлөөлэгшэ Архипова, Хандагатайн леспр... Куликова, эрэшүүлэй ... мебель бүтээдэг Буряадай ... надай спортсмен Иванов, ... гатайн леспромхозой Сук... шэд эрхимлээ бэлэй.

Республикын ой модоной ... һанай болон модо бол... гын промышлен... хүдэлмэрилэгшэ... союзуудай обком... рүүлэгшэ нүхэр М. М. ... мүрысөөндэ эрхимлэгшэ... жүүлгын кубок болон ... нуудые барюулаа.

Уриллаанүүдта эрхим... нашад манай республикы... доной хүдэлмэрилэгшэдэй ... гын нэрэ хүндые хам... Хабаровск хизаарай Аму... толо үнгэргэгдэхэ мүры... тэ зориһон байна.

Н. ТЮР...

БАЙГААЛИ ХАМГААЛГА—БҮГЭДЭНЭЙ ХЭРЭГ

Совет засагай тогтоһон үдэрһөө хойшо байгаалиин баялигые хамгаалха асуудалда гол анхарал хандуулагдаа бэлэй. Мүнөөшье энэ шухала асуудал түриглэжэ хойшоо гараагүй.

Энэ талаар Хяагтын районой ямар байдалтай байнаб гэжэ хараад үзэе. Байгаали хамгаалха Бүхэроссиин бүлгэмэй 4-дэхи тоосоото һунгалтын конференци Хяагта городто болобо. Президиумэй түрүүлэгшэ К. Могильниковай элидхэлээр 8 хүн һанамжа, дурадхалнуудаа хэлээ. Эдэнэр гол түлэб дутагдалнууд дээрэ тогтоо. Тэдэ дутагдалнууд тушаа дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ хүсэлтэйб.

ЗАПОВЕДНИК ГЭЗШЭ ААЛ?

Зун, намарай һайхан сагта Хяагтын хүн зон городһоо хажуу тээшээ гаража, байгаалиин дэнзэлэн байгаа үзэсхэлэн һайханда амаралтынгаа үдэрнүүдые үнгэргэхэ дуратай һэн. Хэдэн жэлэй урдахана тиимэ байгаа.

Теэд городойхид мүнөө тиигэжэ амарха арга боломжотой гү? Үгы гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Городой урда, хойто захануудта отог обоо бог шорой хаягдашанхай.

Хяагтынхидай эрилтэ, гуйлтаар городой гүйсэдхэхэ комитет дүтэ шадар байһан ойгоо заповедник болгохо шиидхэбэри абаа һэн. Хэдэн арбаад километр газарта нэмжын байдаг ой соо ан буудаха ябадал, тэрэнгиин, моойһоной, бэшэшье модоной һөөг хухалалгые болюулха гэһэн шиидхэбэри абтаа бэлэй. Тиихэдэ бог шорой абаашажа хаяха газар элирхэйлэгдэһэн юм.

Юуншье гэхын аргагүй зүб шиидхэбэри. Гэбэшье энээнээ хүсэлдэнь оруулжа шададаггүймнай харамтай. Урданайхиһаа һайн болоһон юумэн үгы. Хайшаа һэм, тэрэл зандаа үлөө. Бог шоройшье гаргагдаһаар, ойро шадар хаягдаһаар. Хэдэн зуугаад моойһоной һөөгүүдһээ юуншье үлөөгүй шахуу.

Теэд иимэ һалан, хойрог ябадалда хэн зэмэтэйб?

Үхибүүд лэ гэмтэй гэжэ олонхи үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Гагаринай нэрэмжэтэ 2-дохи һургуулиин һурагшад жэл бүри шалгалтын экзаменүүдэй эхилхэдэ моойһоной, тэрэнгиин һөөг бургааһа гамгүй хухалжа, баглаа болгодог гуримтай. Багшанарынь юун гэдэг хаб? Хорижо болюулхын оронда мэдээгүйшэ болоод үнгэргэдэг. Иимэрхүү ушар байлал «Дружба» колхозой, Хяагтын совхозой газар дээрэшье тохёолдоно.

Түрэл городоо ногооруулгада жэл бүри ашагүйхэн ехэ мүнгэн һомологдодог. Гэбэшье үлүү гоё болоһон, ногоорһоһон юумэн үзэгдэнэгүй. Айлнуудай тэнүүл мал, тоомгүй үхибүүд элдэб модо гамгүй һалгадаг, хухалдаг.

Үхибүүдэй гурбадахи байшангай директор А. Седова нигэжэ мэдүүлбэ:

— Нёдондо жэл городой сад, сквернүүд соо хэдэн зуугаад клёной, акациин, мүн бэшэшье ногоон ургамалнуудай һөөгүүд һуулгагдаһан юм. Теэд юун болоо гэжэ һанаабта? Углоодэрынь тэдэ үнэтэ һөөгүүд хулгайда ороо ха юм. Тэдэ һөөгүүдые һуулгаһан манай багашуул энэ ушар тухай дуулахадаа бархирхаһаа наагуур болоо.

Милициин хүдэлмэрилэгшэд тахялагай гү, али поршоонхын хулгайда оробол, тэрэ доронь хэмжээ абадаг аад, юундэ иимэ байдал тэсэнэб гэһэн асуудал олон хүн табяа. Саашадаа иимэ байдалай хажуугаар үнгэржэ болохогүй гэжэ тэмдэглэгдээ.

ГАНСАХАН ЗУРУУЛҺАА ГАЙ БОЛОДОГ

Зарим нэгэ һалан хүдхэ жэмэсшэдһээ, ангуушадһаа боложо, ойтайгын хэмнэшэгүй ехэ баялиг галдуулжа һаладаг. Түүдэг табяад, унтараангүй ябашахадань, багахан һалхинай буумсаар, гал аюул эхилнэ бшуу. Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада район доторнай аяар 20-ёод шахуу түймэр гараа.

Мүн зоргоороо модо сабшаашад дүүрэшоо. Энэ талаар колхоз, совхозуудай газар дээрэ иимэрхүү ябадалтанай олонхинь дайралдана. Ой модоной харууһан аргагүй муу. Иимэ ябадалнуудтай эрид шангаар тэмсэхэ саг тулаа гэжэ һанагдана.

ЭЛҺЭНЭЙ ДАБШАЛГА

Аймагай олонхи колхоз, совхозуудай хүрьһэниинь элһэлиг. Хүсэтэй һалхинай буухада «элһэн далай» урдажа эхилдэг. Элһэ тогтоохо, байлгаха асуудал табигдаһаар үнишэй юм. Абаһан тогтоолоо хүсэлдэнь оруулха тухай хэдэн дахин хэлсээншье болоо. Теэд хооһон хэлсээнһээ сааша гаргагданагүй. Нүүдэл «элһэн далай» ажахыда ехэ хохидол ушаруулна. Хираан шадар илангаяа элһэтэй юм. Тэрэниие тогтоохо, байлгаха хэмжээ абахын оронда эндэхид газараа хахалжархина. Тиихэлэнь ганса элһэн сооһоо ямар ургаса ургаба гээшэб. Иимэ эзэн бусаар хандалгые одоошье «тушаха» саг тулаа.

БУЛАНГИРТАДАГ УҺАН

Аймагай газар дээрэ промышленна олохон предприяти бии. Бүд нэхэлгын фабрикаһаа бэшэ, завод ба фабриканууд ямаршье сэбэрлэлгын түхеэрэлгэгүй. Энээн дээрэһээ боложо Сухын эрһанай, пивын заводууд сэбэр уһа гутаана.

Мал угааха сагай болоходо, юун болодог гэжэ һананат? Сухэ голһоо уһа абажа эдишэгүй болошодог. Мал угааһан креолинтай уһан Сухэ руу шудхарна.

Тус конференци дээрэ санэпидстанциин хүдэлмэришэдые шангаар шүүмжэлээ. Эдэнэр магазинуудта, столовонуудта ариг сэбэрые нарин нягтаар сахюулдаггүй, энэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулнагүй шүүмжэлэгдээ. Гол мүр... зарлаһан хүнүүдтэ ямар... абтанагүй.

БРАКОНЬЕРНУУД ГАР...

Ан гүрөөл гамгүй... браконьернуудтай шанга... тухай хэлэ хэдэн статья... зетэдэ толилогдоо һэн... браконьернууд үбайгүй... үргэлжэлһөөр. Агнуури... римталангүй, ямаршье ... гүйгөөр агнадаг. Ангууш... баригдаһан тухай жэшэ... нуудые ангууша И. ... даба.

Загаһа бариха хаһые ... шүүл олон. Гансахан нэ... турша соо 700 метр гу... һээ абтаһан байна.

Эдэ гэмтэ ябадалнууд... ан гүрөөл болон уһанай ... раа байса үсөөрөө.

Хяагтын райондо запо... болгохо саг тулаад, үнг... гэжэ һанагдана.

Н. МО...

республикын ...

харууһалха ...

А. С...

манай штатнаб...

ХИТАДТА БОЛОЖО БАЙҺАН ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД ТУХАЙ

Гуандун провинцида, тэрэнэй түбэй город болохо Гуанчжоуда «революционно комитедүүдэй» байгуулагдаһан тухай Хитадай хэблэл мэдээсэнэ. Энэ ушарта зорюулагдаһан митинг дээрэ хэдэн мянган хунвэйбинүүд, цзаофанинүүд, сэрэгэй алба хэгшэд байлсаа.

Лю Шао-цида (тэрэниие урда мэтэ нэрээрнь нэрлэнэгүй), билдагуушаконтрреволюционер Тао Чжуда (КПК-гай ЦК-гай Центрально-урда бюрогой нэгэдэхи секретарь байһан аад, хашалта хабшалтада ороһон) ба тэдэнэй агентнүүдтэ» эсэргүү «эрид шангаа тэмсэл хэһэнэй» ашаар революционно комитедүүд» байгуулагдаа гээд Синьхуа агентство заана. Тиихэдэ «шэнэ ехэ габьяа гаргаһан» сэрэгэй частьнууд шиидхэхы үүргэ дүүргээ гээд «Жэньминь жибао», Цзефанцзюнь бао» газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

Гуандунска «ревкомой» түрүүлэгшээр (маоцзэдунистнуудай байгуулдаг бусад «революционно комитедүүдэй» жэшээгээр) сэрэгэй хүн нютагай сэрэгэй округой командалагша Хуан Юн-шэн томилогдоһон байна. Митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Хуан Юн-шэн «Мао Цзэ-дунай үзэл бодолые» ехээр магтаа, «һэримжээ зуу дахин дээшэлүүлхыень», «соёлой хубисхалые хамгаалхыень» сэрэгэй частьнуудые урялаа.

Гуандунда «илалтын» түйлагдаһантай дашарамдуулан, маоцзэдунистнуудай хэһэн баярые үһэрилдэг хунвэйбинүүдэй бүлэгүүдэй хоорондо митинг дээрэ болоһон шуһа алхаралгата тулалдаан гутааһан байха юм. Харин корреспондентнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ тулалдаанай үедэ 100 хүн алуулаа, хэдэн зуун хүн шархатаа. Энэ наншалдаае эсэгэй эсэстэ болюулһан солдадуудай дундашье шархатагшад бии.

«Түрүүлэгшэ Маогой үзэл бодолые» тайлбарилан дэлгэрүүлхэ ехэ кампани хэгдэжэл байһаар. Эндэшье арми гол үүргэ дүүргэнэ. Городой промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, дүгэ шадарайнь тосхонуудта ниислэлэй сэрэгэй гарнизоной хэһэн хүдэлмэриин дүй дүршэл тайлбарилха зуураа, «Мао Цзэ-дунай үзэл бодолые» дэлгэрүүлхэ талаар февралиин тэн хүрэтэр солдадууд 50.000 курса байгуулаа гээд Пекинэй газетэнүүд мэдүүлнэ. Иимэ курсануудые байгуулхатаяа хамта армиинхид «революционно үргэн нэгэдэлые» бэелүүлнэ гээд тэмдэглэгдэһэн байха юм.

«Провинциин үгытэйшүүлэй, тулюурхан дунда шадалтадай түлөөлэгшэдэй конференциин» провинциин түбэй город Гуйчжоуда зарлагдаһан тухай «Синь Гуйчжоу бао» газетэ мэдээсэ. Конференциин нээгдэхэ үдэр «үгытэйшүүлэй ба тулюурхан дунда шадалтадай бүлэ бүхэндэ «түрүүлэгшэ Маогой цитатнигые» ба «түрүүлэгшэ Маогой дүрсэтэй значогые» барюулха гэжэ Гуйчжоугай «революционно комитет» ба Гуйчжоуска сэрэгэй округой командовани шиидхэ.

Һажэглэлтэдэ орохогүйн тулада Хитадай газетэ, журналнуудые гаргагшад Маое шадаал һаа ехээр магтаха гэжэ оролдоно.

(ТАСС, февралиин 26).

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

ОАЕ-гэй Министрнүүдэй Соведэй сесси хаагдаба

АДДИС-АБЕБЭ. (ТАСС). Африкын нэгэдэлэй организациин Министрнүүдэй Соведэй X сесси эндэ болоод, хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Организациин үмэнэ табигдажа байһан экономическа ба политическэ шухала асуудалнуудые сессидэ хабаадагшад табан үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсээ. ОАЕ-гэй ерэхэ финансова жэлэй бюджедые сесси баталаа. Зарим политическэ асуудалнуудаар шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар делегадууд баталан абаа, тусхайлбал ОАР ба бусад араб гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр Израилиин хэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушаагаа.

УРДА ВЬЕТНАМДАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ЛОНДОН, февралиин 26. (ТАСС). Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд американ интервентнүүдэй сэрэгэй томо баазануудта эсэргүүгээр дайшалхы ябуулганууды хэнэ.

Кхесанидахи далайн пехотын базза артиллери ба миномедуудаар таһалгаряагүйгөөр буудуулна. Баазада ойртожо ерэһэн дайсанай самолёдууд болон вертолёдуудые патриодуудай зенитнэ бүүнүүдаар шангаар буудадаг дээрэһээ хүреэлэгдээд байһан сэрэгүүдтээ һомо хэрэгсэл ба нэмэлтэ сэрэгүүдые абаашажа үгэхэ арга боломжыень американ авиациһаа хаһана. Дайсанай сэрэгүүдэй эзэлжэ байһан газарта үсэрэлдэр буухые һэдэһэн нэгэ вертолёдые патриодууд мэргэнээр буудажа унагаагаа.

Дайсанай бүхэлэгдэһэн пунктнуудые, хамагай түрүүндэ, демилитаризованно зонһоо урдуурхи Котхиенэй сэрэгэй баазые сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй отрядууд угаа шангаар буудаа.

Дананг шадар патриодууд американ штурмовик-бомбардировщигые буудажа унагаагаа. Куиньон городые ракетнэ буу зэбсэгээр буудаһанһаа уламжалан, американ сэрэгүүдэй һомо хэрэгсэлнүүдэй томо складууд шатаагдаһан байна.

Таншоннядтахи США-гай авиабаза ба Урда Вьетнамай ниислэл шадар үсэд шанга байлдаанууд боложол байһаар. Америкын талаһаа эдэ байлдаануудта танкнууд, артиллери, авиаци хэрэглэгдэнэ гээд Рейтер агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэнэ.

Гуэ городто урдын императорай ордониие патриодуудай орхиһоной һүүлээр, хэрэмэй ханануудай зарим секторнүүдтэ, город шадарай районуудта шанга тулалдаанууд болоһоор.

ПРАВДА БУР...

Мүнөөдэрэй ...

Нэгэдэхи хуудаһанд... пештдэ эхилһэн Конг... уулзалга тухай мэдээсэл... профсоюзуудай XIV съ... мэдээсэл. ТАСС-ай мэдээ...

Хоёрдохи хуудаһанд... эй профсоюзуудай XIV ... рэ ВЦСПС-эй түрүүл... Шелепинэй хэһэн эли...

Гурбадахи хуудаһанд... хын реформын бодото ... хай нүхэр Никитин... Азот хэрэглэхэ асуу... ряадай хүдөө ажахы... дай кафедрые даагш... Шопхоевой статья. «... хүсэ шадалтай болон... Имепохоевой статья. ... маци.

Дүрбэдэхи хуудаһанд... сааһаһаа абтаһан мэ... Совет Армиин 50 жэ... зорюулагдаһан уран ... выставкэһээ репортаж... һонин. Соносхолнууд...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

Гор. Улан-Удэ, ... **Управления по печати ... вете Министров БурАС...**
Н-03379.
Зак. ...